അദ്ധ്യായം 18. ലീലാതിലകം

കേരളസാഹിത്യചരിത്രം I

ഉള്ളൂർ എസ്. പരമേശ്വര അയ്യർ

കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 1
ഉള്ളൂര്‍ എസ്. പരമേശ്വര അയ്യര്‍
(മലയാളം: സാഹിത്യചരിത്രം)

First published in print media 1953.

The electronic versions have been released under the provisions of Creative Commons Attribution By Share Alike license for free download and usage.

The electronic versions were generated from sources marked up in LaTeX in a computer running GNU/LINUX operating system. PDF was typeset using LuaTeX from TeX Live 2020. The base font used was traditional script of Rachana, contributed by KH Hussain, et al. and maintained by Rachana Institute of Typography. The font used for Latin script was Linux Libertine developed by Philipp H. Poll.

The production infrastructure of River Valley Technologies has been made use of in the production of these digital editions.

Cover: Shakuntala, (she looks back at her lover, pretending to remove a thorn from her foot), an oil painting by Raja Ravi Varma. The image is taken from Wikimedia Commons and is gratefully acknowledged.

Sayahna Foundation
JWRA 34, Jagathy, Trivandrum, India 695014
URL: www.sayahna.org

ഉള്ളടക്കം

18 ലീലാതിലകം 1

1 പ്രസിദ്ധീകരണം 2

2 ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ സ്വരൂപം 3

3 സൂത്രകാരനും വൃത്തികാരനും 4

4 ഗ്രന്ഥകാരൻ 5

5 കാലം 6

6 ഗ്രന്ഥകാരന്റെ വൈദുഷ്യം 7

7 ആദ്യത്തെ മൂന്നു ശില്പങ്ങൾ 8

8 നാലാംശില്പം 9

9 അഞ്ചാംശില്പം 10

10 ആറുമേഴും ശില്പങ്ങൾ 11

11 എട്ടാം ശില്പം 12

12 ഉപസംഹാരം 13

13 അലങ്കാരസംക്ഷേപം 14

18

ലീലാതിലകം

ക്രി. പി. പതിന്നാലാംശതകം

1 പ്രസിദ്ധീകരണം

മുപ്പത്തിരണ്ടു കൊല്ലങ്ങൾക്കു മുമ്പു വരെ മലയാളഭാഷയ്ക്കു പ്രാചീനമായ ഒരു ലക്ഷണശാസ്ത്രഗ്രന്ഥമുണ്ടെന്ന് ആർക്കും അറിവില്ലായിരുന്നു. ആയിടയ്ക്കു ഭാഷയുടെ മൂലസ്വത്തുകളിൽ പ്രഥമഗണനീയമെന്നു സംശയം കൂടാതെ പറയാവുന്ന ലീലാതിലകം കോട്ടയ്ക്കൽ പി. വി. കൃഷ്ണവാരിയരുടെ ഗ്രന്ഥശാലയിൽനിന്നു കണ്ടുകിട്ടുകയും അതിന്റെ ഒന്നാം ശില്പത്തിന്റെ തർജ്ജമ 1084-ാമാണ്ടു തൃശ്ശൂരിൽനിന്നു പ്രചരിച്ചിരുന്ന മങ്ഗളോദയം മാസികാപുസ്തകത്തിൽ പ്രസിദ്ധീകൃതമാകുകയും ചെയ്തു. ആകെ എട്ടു ശില്പങ്ങളാണ് ഈ ഗ്രന്ഥത്തിലുള്ളത്. അഭിജ്ഞോത്തമനായ ആറ്റൂർ കൃഷ്ണപ്പിഷാരടി എല്ലാ ശില്പങ്ങളും ഭാഷയിലേയ്ക്കു വിവർത്തനം ചെയ്തു. 1092-ൽ മുഴുവൻ പുസ്തകവും മൂലത്തോടുകൂടി പ്രകാശനം ചെയ്തപ്പോൾ കൈരളീയബന്ധുക്കൾക്ക് അതൊരു പരമാനുഗ്രഹമായി പരിണമിച്ചു.

2 ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ സ്വരൂപം

ലീലാതിലകം സംസ്കൃതത്തിലാണ് രചിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്; എന്നാൽ ഉദാഹരണങ്ങളെല്ലാം പ്രായേണ മണിപ്രവാളശ്ലോകങ്ങളും അപൂർവ്വം ചിലവ പാട്ടുകളുമാകുന്നു. ഗ്രന്ഥകാരൻ യാതൊരു ഉദാഹരണവും സ്വതന്ത്രമായി എഴുതിച്ചേർത്തിട്ടുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നില്ല. സൂത്രരൂപമാണ് ഗ്രന്ഥം; ഓരോ സൂത്രത്തിനും ആവശ്യംപോലെ വിസ്തൃതമായ വൃത്തിയുണ്ട്; ആ വൃത്തിയോടനുബന്ധിച്ചാണ് ഉദാഹരണങ്ങൾ ചേർത്തിട്ടുള്ളത്. ഒന്നാം ശില്പത്തിലെ പ്രധാനവിഷയം മണിപ്രവാളത്തിന്റെ ലക്ഷണവും വിഭാഗവുമാണെങ്കിലും അതിൽ മലയാളത്തിനും തമിഴിനും തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസംകൂടി വിവരിച്ചിട്ടുണ്ട്. രണ്ടാംശില്പത്തിൽ ഭാഷയുടെ നിരുക്തത്തേയും പ്രകൃതിപ്രത്യയങ്ങളേയുംപറ്റി പ്രസ്താവിക്കുന്നു. മൂന്നാംശില്പത്തിലെ പ്രമേയം സന്ധികാര്യമാണ്. മണിപ്രവാളസാഹിത്യത്തിലെ ദോഷങ്ങളെ നാലംശില്പത്തിലും ഗുണങ്ങളെ അഞ്ചാംശില്പത്തിലും ശബ്ദാലങ്കാരങ്ങളെ ആറാംശില്പത്തിലും അർത്ഥാലങ്കാരങ്ങളെ ഏഴാംശില്പത്തിലും രസങ്ങളെ എട്ടാംശില്പത്തിലും പ്രതിപാദിക്കുന്നു. മണിപ്രവാളത്തിനു ശരീരം, ദോഷങ്ങൾ, ഗുണങ്ങൾ, അലങ്കാരങ്ങൾ ഇവയെല്ലാമുണ്ടെന്നും ഭാഷാസംസ്കൃതസ്വരൂപമായ ശബ്ദം ശരീരവും ശൃങ്ഗാരാദിരസകലാപം ആത്മാവുമാണെന്നും ഗ്രന്ഥകാരൻ രണ്ടാംശില്പത്തിന്റെ ആരംഭത്തിൽ നമ്മെ ധരിപ്പിക്കുന്നു. ആദ്യത്തെ മൂന്നു ശില്പങ്ങൾ ഭാഷയേയും ബാക്കിയുള്ള അഞ്ചുശില്പങ്ങൾ സാഹിത്യത്തേയും പരാമർശിക്കുന്നു എന്ന് ഇത്രയും പ്രസ്താവിച്ചതിൽനിന്നു പ്രത്യക്ഷമാകുന്നുണ്ടല്ലോ. കർണ്ണാടകത്തിലും തെലുങ്കിലും ആദികാലത്തേ ലക്ഷണഗ്രന്ഥങ്ങൾ സംസ്കൃതത്തിൽത്തന്നെയാണ് നിർമ്മിതങ്ങളായിത്തീർന്നത്. ഉദാഹരണങ്ങൾ മാത്രമേ അതാതു ദേശഭാഷകളിൽ നിന്ന് ഉദ്ധൃതങ്ങളായി കാണുന്നുള്ളു. പ്രഹതമായ ആ പന്ഥാവിലൂടെ ലീലാതിലകകാരനും സഞ്ചരിച്ചു എന്നുവേണം പരിഗണിക്കുവാൻ.

3 സൂത്രകാരനും വൃത്തികാരനും

സൂത്രകാരനും വൃത്തികാരനും രണ്ടുപേരാണെന്ന് അഭി പ്രായപ്പെടുന്നവരുണ്ട്. “കാശികാവൃത്ത്യാദികളിലെ പ്പോലെ ലീലാതിലകകാരനും മൂലഭൂതങ്ങളായ ചില സൂത്രങ്ങളെ എടുത്തു വ്യാഖ്യാനിക്കുകയും ഉദാഹരിക്കു കയും ചെയ്തിട്ട് അതിനുപരി പല വിചാരണകളും സ്വത ന്ത്രമായി ചെയ്യുന്നു. സൂത്രങ്ങൾ സ്വയം പ്രണീതങ്ങളല്ല; പുരാതനങ്ങളാണെന്നു പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. എന്തെ ന്നാൽ ചിലേടത്തു ച ശബ്ദം ഉത്തരസൂത്രത്തിൽനിന്ന് അനുകർഷിക്കണം എന്നും മറ്റും പ്രസ്താവിച്ചുകാണുന്നു. സൂത്രവും വൃത്തിയും ഒരാൾ നിർമ്മിച്ചതാണെങ്കിൽ ഈ റിമാർക്കുകൾക്ക് ആവശ്യമില്ല.” എന്നാണ് അവരിൽ ഒരു പണ്ഡിതശ്രേഷ്ഠന്റെ പക്ഷം. ‘അഥ പാട്ടപി ഭാഷാ സംസ്കൃതയോഗോ ഭവതീത്യാശങ്കായാം സൂത്രം’ എന്നു പറഞ്ഞിട്ടുള്ളത് ആ പക്ഷത്തിനു സാധകമാണെന്നു മറ്റൊരു പണ്ഡിതൻ പറയുന്നു. ഞാൻ ലീലാതിലകം പലവുരു വായിച്ചതിൽ സൂത്രകാരനും വൃത്തികാരനും രണ്ടാളായിരിക്കുവാൻ തരമില്ലെന്നാണു എനിക്കു തോ ന്നീട്ടുള്ളത്. മനഃപാഠത്തിനു സൂത്രവും സ്പഷ്ടമായ അർ ത്ഥഗ്രഹണത്തിനു വൃത്തിയും രചിക്കുകയല്ലാതെ ഗ്രന്ഥ കാരൻ മറ്റൊന്നും ചെയ്തിട്ടില്ല. അനുവൃത്തി, അനുകർഷം മുതലായ ശബ്ദശാസ്ത്രമർമ്മങ്ങൾ വൃത്തികാരൻ നമുക്കു കാണിച്ചുതരുന്നതുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം സൂത്രകാരനിൽ നിന്നു ഭിന്നനായിരിക്കണമെന്നില്ല. സൂത്രങ്ങളുടെ അർ ത്ഥം വ്യക്തമാക്കുകയും വേണ്ട ഘട്ടങ്ങളിൽ അതിനെ വികസിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുള്ളതല്ലാതെ വൃത്തിയിൽ സൂത്രകാരന്റെ മതത്തോടു വിയോജിച്ച് എന്തെങ്കിലും പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളതായി കാണുന്നില്ല. സൂത്രകാരൻ ‘പാ ലോടു തുല്യരുചി’ എന്ന പദ്യത്തിൽ ചെയ്യുന്നതു പോലെ വൃത്തികാരൻ മറ്റൊരു വ്യക്തിയായിരുന്നാൽ പ്രത്യേ കമൊരു മങ്ഗലാചരണം ചെയ്യുമായിരുന്നു. എന്നാൽ പ്രകൃതത്തിൽ അങ്ങനെയൊന്നും ചെയ്തുകാണുന്നില്ലെ ന്നു നാം ഈ ഘട്ടത്തിൽ ഓർമ്മിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

4 ഗ്രന്ഥകാരൻ

ലീലാതിലകകാരൻ ആരെന്നറിയുവാൻ ഒരു മാർഗ്ഗവു മില്ല. തിരുവല്ലാ മാമ്പുഴ ഭട്ടതിരിയാണെന്നും അതല്ല കൊല്ലത്തു ഗണപതിക്ഷേത്രത്തിലെ ഒരു ശാന്തിക്കാ രൻ പോറ്റിയാണെന്നും മറ്റും ചിലർ പറയുന്നതു വെറും മനോധർമ്മവിലാസം മാത്രമാണ്. എന്നാൽ ഒന്നു പറ യാം. തൃക്കാരിയൂർ, തൃശ്ശിവപേരൂർ, പേരാർ (ഭാരതപ്പുഴ) ഇവയെ പരാമർശിക്കുന്ന മൂന്നു ശ്ലോകങ്ങൾ മാത്രമേ തിരുവല്ലായ്ക്കു വടക്കുള്ള ദേശങ്ങളോടു ഗ്രന്ഥകാരനുള്ള പരിചയത്തെ പ്രകടമായി വിജ്ഞാപനം ചെയ്യുന്നുള്ളു. പേരാറ്റിനു വടക്കുള്ള യാതൊരു സ്ഥലത്തേയും കവി സ്മരിക്കുന്നില്ല എന്നാണ് തോന്നുന്നതു്. നേരേമറിച്ച് കോതമാർത്താണ്ഡൻ, രവിവർമ്മ ചക്രവർത്തി, വിക്ര മപാണ്ഡ്യൻ എന്നീ രാജാക്കന്മാരെ പ്രശംസിക്കുന്ന ശ്ലോകങ്ങൾ അദ്ദേഹം ഉദ്ധരിക്കുന്നു; അവരെല്ലാം കൊ ല്ലത്തെ രാജവംശവുമായി ബന്ധമുള്ളവരുമാണ്. അതു കൊണ്ടു മദ്ധ്യതിരുവിതാംകൂറിൽ എവിടമെങ്കിലുമായിരി ക്കണം ഗ്രന്ഥകാരന്റെ ജന്മഭൂമി എന്നു വേറെ തെളിവു കിട്ടുന്നതുവരെ ഉദ്ദേശിക്കാം.

5 കാലം

ഉണ്ണുനീലിസന്ദേശത്തിനു മേലാണ് ലീലാതിലകത്തിന്റെ നിർമ്മിതി എന്ന് ആ സന്ദേശത്തിലെ 'യൽസത്യം തൽഭവതു' എന്ന ശ്ലോകം ആചാര്യൻ ഉദ്ധരിച്ച് അതിൽ 'ആശ്വസന്തീ' എന്നു പ്രയോഗിച്ചിട്ടുള്ളതു തെറ്റാണെന്നും അവിടെ നുമാഗമം വരികയില്ലെന്നുള്ളതിനാൽ 'ആശ്വസതീ' എന്നു വേണം പ്രയോഗിക്കുവാനെന്നും കാണിച്ചിട്ടുള്ളതിൽ നിന്നു തെളിയുന്നുണ്ട്. ഉണ്ണുനീലിസന്ദേശത്തിന്റേയും ലീലാതിലകത്തിന്റേയും പ്രണേതാവു് ഒരാളായിരിക്കാം എന്നുള്ള പക്ഷക്കാരുടെ മുഖമുദ്രണത്തിന് ഈ ഒരുദാഹരണം മാത്രം മതിയാകുന്നതാണ്. വേദാന്തദേശികരുടെ വൈരാഗ്യപഞ്ചകത്തിലേ

> "ജ്വലതു ജലധിക്രോഡക്രീഡൽകൃപീടഭവപ്രഭാ -
> ഭവപടുതരജ്വാലാമാലാകുലോ ജഠരാനലഃ;
> തൃണമപി വയം സായം സംഫുല്ലമല്ലിമതല്ലികാ -
> പരിമളമുചാ വാചാ യാചാമഹേ ന മഹീശ്വരാൻ."

എന്ന പദ്യത്തിൽനിന്നു 'മല്ലിമതല്ലികാപരിമളമുചാ വാചാ' എന്ന ഭാഗം ലീലാതിലകകാരൻ അഞ്ചാംശില്പത്തിന്റെ ഒടുവിൽ ഉദ്ധരിക്കുന്നുണ്ട്. ദേശികർ വൈരാഗ്യപഞ്ചകം രചിച്ചതു വിജയനഗരസാമ്രാജ്യം സ്ഥാപിച്ചതിനു മേൽ അവിടത്തെ പ്രധാനമന്ത്രിയായിത്തീർന്ന തന്റെ വയസ്യനും സർവതന്ത്രസ്വതന്ത്രനുമായ മാധവാചാര്യരുടെ ക്ഷണത്തിനു മറുപടിയായിട്ടാണെന്ന് ഐതിഹ്യം ഘോഷിക്കുന്നു. വിജയനഗരത്തിന്റെ പ്രതിഷ്ഠാപനം ക്രി. പി. 1336-ാമാണ്ടിടയ്ക്കാകയാൽ അതിനു മുമ്പായിരിയ്ക്കുകയില്ല പ്രസ്തുതപഞ്ചകത്തിന്റെ നിർമ്മിതി. 1369-ലാണ് ദേശികരുടെ പരഗതി. അതുകൊണ്ട് ക്രി. പി. 1316-ൽ പരേതനായ കൊല്ലത്തെ വീരരവിവർമ്മചക്രവർത്തിയുടെ കാലത്തല്ല ലീലാതിലകത്തിന്റെ രചന എന്നു സിദ്ധിക്കുന്നു. ഉണ്ണുനീലിസന്ദേശത്തിനു ഞാൻ നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ള കാലം (1374) ശരിയാണെങ്കിൽ അതിനുമേലാണ് പ്രസ്തുത ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ ആവിർഭാവമെന്നും വന്നുകൂടുന്നു. തദനുരോധേന പതിന്നാലാം ശതകത്തിന്റെ ഒടുവിലാണ് അതിന്റെ ഉൽപത്തി എന്നു സങ്കല്പിക്കാവുന്നതാണ്. അത്രയ്ക്കുണ്ട് അതിലേ ഉദാഹൃതശ്ലോകങ്ങൾക്കുള്ള പഴക്കം. (1) ഏത്തുക (സ്തുതിക്കുക), (2) പാരാട്ടി (ലാളിച്ച്), (3) എത്തിനയും (എത്രയും), (4) നനാവു് (ജാഗ്രദവസ്ഥ), (5) മാലപ്പൊഴുതു് (അന്തിനേരം), (6) കടവുക (കടപ്പെടുക), ഇങ്ങനെ പിൽകാലങ്ങളിൽ പ്രചാരലുപ്തങ്ങളായിത്തീർന്ന എത്രയോ ശബ്ദങ്ങളും, (1) ദന്തച്ഛദമതിനിൽ (ദന്തച്ഛദമതിൽ), (2) എമ്മിൽ (ഞങ്ങൾ രണ്ടു പേരും തമ്മിൽ) മുതലായ പ്രയോഗങ്ങളും അവയിൽ സുലഭങ്ങളാണ്.

6 ഗ്രന്ഥകാരന്റെ വൈദുഷ്യം

ഗ്രന്ഥകാരൻ പല ഭാഷകളിലും പല ശാസ്ത്രങ്ങളിലും നിഷ്ണാതനായിരുന്നു. ചെന്തമിഴിൽ അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിരുന്ന അവഗാഹം അന്യാദൃശമെന്നു തന്നെ പറയണം. പെരുമാക്കന്മാരുടെ കാലത്തിനു പിന്നീട് അത്രമാത്രം ആ ഭാഷയിൽ പരിനിഷ്ഠിതമായ ജ്ഞാനം സമ്പാദിച്ചിരുന്ന ഒരു കേരളീയനെ നാം അറിയുന്നില്ല. വകരക്കിളവിനാമ്മൊഴിയീറ്റു (i–88) വേറ്റുമൈയുരുവിക്കിന്നേ ചാരിയൈ (i–173) ഇയർച്ചൊറ്റിരിചൊറ്റിച്ചൈച്ചൊൽ വടചൊലെൻറനൈത്തേ ചെയ്യുളീട്ടച്ചൊല്ലേ (v–397) എന്നീ തൊൽക്കാപ്പിയസൂത്രങ്ങൾ അദ്ദേഹം ഉദ്ധരിക്കുന്നു. ണകരവിറുതിവല്ലെഴുത്തിയൈയിൻടകരമാകും വേറ്റുമൈപ്പോരുട്കേ (v–302) എന്ന സൂത്രം ഉദ്ധരിക്കുന്നില്ലെങ്കിലും അതിലെ മട്കുടം, മട്ടൂത്തു മുതലായ ഉദാഹരണപദങ്ങൾ മൂന്നാം ശില്പത്തിൽ എടുത്തുകാണിക്കുന്നു. ആ ഗ്രന്ഥത്തിനു നച്ചിനാർക്കിനിയാർ എഴുതിയ വ്യാഖ്യ അദ്ദേഹം വായിച്ചിരുന്നു. ‘ആട്ടൂഉ’ എന്നും ‘മകടൂഉ’ എന്നും യഥാക്രമം പുരുഷനെന്നും സ്ത്രീയെന്നുമുള്ള അർത്ഥത്തിൽ രണ്ട് അതിപ്രാചീനങ്ങളായ ദ്രാവിഡപദങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു. അവ പിൽകാലങ്ങളിൽ പ്രയോഗബാഹ്യങ്ങളായിപ്പോയി. ആ പദങ്ങളെ (തൊൽ i–271) ആചാര്യൻ ഒന്നാം ശില്പത്തിൽ ഉദ്ധരിച്ച് അവ ചെന്തമിഴ് (ചോളഭാഷാ) പദങ്ങളാണെന്നു സമർത്ഥിക്കുന്നു. അഗസ്ത്യസൂത്രങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തിന്ന് അപരിചിതങ്ങളായിരുന്നില്ല. മുകൾശബ്ദത്തിന്റെ സാധുത്വത്തെപ്പറ്റി ചർച്ചചെയ്യുമ്പോൾ ക്രി. പി. എട്ടാം ശതകത്തിനു മുമ്പു വിരചിതമായ ദിവാകരനിഘണ്ടുവിലെ “മുകൾ കൈനനൈകലികൈമുകൾചിനൈ കോരക കന്നികൈ പോകിലരുമ്പമൊട്ടേ” എന്ന മുകുളപര്യായവാചിയായ പാട്ട് എടുത്തുചേർക്കുന്നു. ഇതുപോലെ ‘പവള’വാചിയായ പാട്ടും ഉദ്ധരിക്കുന്നുണ്ട്. ഇങ്ങനെ ലീലാതിലകത്തിൽ ഏതു ഭാഗം പരിശോധിച്ചാലും ആചാര്യന്റെ കൂലങ്കഷമായ ചെന്തമിഴ് ഭാഷാജ്ഞാനത്തിന് ഉദാഹരണങ്ങൾ പ്രത്യക്ഷീഭവിക്കുന്നതാണ്. സംസ്കൃതത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിരുന്ന വൈദുഷ്യവും അസാധാരണമായിരുന്നു. ഒന്നാം ശില്പത്തിൽ ഒരു നല്ല താർക്കികനായും നാലാം ശില്പത്തിൽ ഒരൊന്നാന്തരം വൈയാകരണനായും നാലു മുതൽ എട്ടു വരെ ശില്പങ്ങളിൽ ഒരു സ്വതന്ത്രനായ ആലങ്കാരികനായും അദ്ദേഹത്തെ നാം നിരീക്ഷിക്കുന്നു. വാത്സ്യായനന്റെ കാമസൂത്രത്തിലെ ഒരു പദ്യത്തേയും (‘നാത്യന്തം സംസ്കൃതേനൈവ’) കാളിദാസന്റെ മേഘസന്ദേശത്തിലെ ഒരു പദ്യാർത്ഥത്തേയും (‘മേഘാലോകേ ഭവതി’) ശ്രീഹർഷന്റെ ഒരു മുക്തകാർദ്ധത്തേയും (‘ശയ്യാവസ്ഥ മൃദൂത്തരച്ഛദവതീ’) അദ്ദേഹം സ്മരിക്കുന്നു. ഭാമഹൻ, ദണ്ഡി, മമ്മടഭട്ടൻ എന്നീ ആലങ്കാരികന്മാരും വൃത്തരത്നാകരകാരനായ കേദാരഭട്ടനും അദ്ദേഹത്തിനു സുപരിചിതന്മാരാണ്. പ്രാകൃതം, തെലുങ്ക, കർണ്ണാടകം ഈ ഭാഷകളിലും ആചാര്യന് അറിവുണ്ടായിരുന്നു എന്നുള്ളതിനു പ്രസ്തുത ഗ്രന്ഥത്തിൽ പര്യാപ്തമായ തെളിവുണ്ട്.

7 ആദ്യത്തെ മൂന്നു ശില്പങ്ങൾ

അക്ഷരമാല

ഇനി ലീലാതിലകത്തിന്റെ ഉള്ളിലേക്കു കടക്കാം. ഒന്നാം ശില്പത്തിനു മണിപ്രവാളലക്ഷണമെന്നും രണ്ടാമത്തേതിനു ശരീര നിരൂപണമെന്നും മൂന്നാമത്തേതിനു സന്ധിവിവരണമെന്നും പേർ കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. മണിപ്രവാളത്തിന്റെ ലക്ഷണ നിർവ്വചനമാണ് ഒന്നാംശില്പത്തിലെ പ്രമേയമെങ്കിലും മലയാള ഭാഷയുടെ ഉൽപ്പത്തിയെപ്പറ്റിക്കൂടി ആചാര്യന് അതിൽ ആനുഷങ്ഗികമായി പ്രതിപാദിക്കേണ്ടിവരുന്നു എന്നു മുമ്പു പ്രസ്താവിച്ചുവല്ലോ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാലത്തിനുമുമ്പുതന്നെ മലയാളവും ചെന്തമിഴും വേർപിരിയുകയും മലയാളം കേരളത്തിന്റെ ശീതോഷ്ണസ്ഥിതിക്കും ആര്യസംസ്കാരസങ്കലനത്തിനും അനുരൂപമായ രീതിയിൽ ഒരു സ്വതന്ത്രഭാഷയായി വളർന്നു പരിപുഷ്ടിയെ പ്രാപിക്കുകയും ചെയ്തുകഴിഞ്ഞിരുന്നു, എന്നും ഞാൻ അന്യത്ര ഒന്നിലധികം അവസരങ്ങളിൽ ഉപന്യസിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആചാര്യനും തമിഴിൽനിന്നും വിഭിന്നമായ ഒരു ഭാഷയാണ് മലയാളമെന്നു സ്ഥാപിക്കുവാനാകുന്നു പ്രസ്തുത ശില്പത്തിൽ ഉദ്യമിക്കുന്നത്. തത്സംബന്ധമായുള്ള വാദത്തിന്നിടയിൽ അദ്ദേഹം തെലുങ്കും കർണ്ണാടകവും ദ്രാവിഡവേദമെന്നു പ്രസിദ്ധമായ ശഠകോപ (നമ്മാഴ്‌വാർ) മുനിയുടെ തിരുവായ് മൊഴിയിൽനിന്നു വ്യത്യാസപ്പെട്ട ഭാഷകളാണെന്നും, അവ സംസാരിക്കുന്ന ജനങ്ങൾ ദ്രമിഡഭാഷയിലേ മാതൃകാവർണ്ണങ്ങളല്ല പഠിയ്ക്കുന്നതെന്നും ആ മാതൃകാവർണ്ണങ്ങൾ സംസ്കൃതത്തിലേ വർണ്ണങ്ങളിൽ വർഗ്ഗമദ്ധ്യങ്ങളിലുള്ള മമ്മൂ നും ശ, ഷ, സ എന്നീ ഊഷ്മാക്കളും, ഋ, ഌ, ഈ സ്വരങ്ങളും വിസർഗ്ഗവും ഒഴികെ ശേഷമുള്ളവയും, ഹ്രസ്വങ്ങളായ എ, ഒ ഇതുകളും റകാരവും ഴകാരവുമാണെന്നും ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചു തെലുങ്കിനും കർണ്ണാടകത്തിനുമില്ലാത്ത സമീപബന്ധം തമിഴിനു മലയാളത്തോടുണ്ടെന്നു നമ്മെ വ്യങ്ഗ്യമര്യാദയിൽ ധരിപ്പിയ്ക്കുന്നു. ആചാര്യന്റെ കാലത്ത് നാട്ടാശാന്മാർ കുട്ടികളെ പഠിപ്പിച്ചുവന്നതു തമിഴെഴുത്തുകൾ തന്നെയായിരുന്നു. ‘ക, കാ, കി, കീ പഠിച്ചാൽ പിന്നെ ഖ, ഖാ, ഖി, ഖീ പഠിക്കേണംപോൽ’ എന്നു ക്രി. പി. ഏഴാം ശതകത്തിലെ ഒരു കൃതിയായ ഭാരതചമ്പുവിൽ കാണുന്നതു കൊണ്ട് അക്കാലത്തിനുമുമ്പ് ഇന്നത്തെ അക്ഷരമാല ബാലശിക്ഷണത്തിനുപയോഗിച്ചുതുടങ്ങിയതായും അനുമാനിക്കാവുന്നതാണ്. ‘ഉയിരുമുടമ്പുമാമുപ്പതുമുതലേ’ എന്ന നന്നൂൽ സൂത്രമനുസരിച്ചു പന്ത്രണ്ടു സ്വരങ്ങളും പതിനെട്ടു വ്യഞ്ജനങ്ങളുമുൾപ്പെടെ തമിഴിൽ മുപ്പതക്ഷരങ്ങളുണ്ട്. സ്വരങ്ങളിൽ അ, ഇ, ഉ, എ, ഒ — ഈ അഞ്ചും (കുറിൽ) ഹ്രസ്വങ്ങളും ആ, ഈ, ഊ, ഏ, ഐ, ഓ, ഔ — ഈ ഏഴും (നെടിൽ) ദീർഘങ്ങളുമാകുന്നു. വ്യഞ്ജനങ്ങളിൽ ക, ച, ട, ത, പ, റ — ഇവ ആറിനേയും വല്ലിനമെന്നും ങ, ഞ, ണ, ന, മ, ൻ — ഇവയാറിനേയും മെല്ലിനമെന്നും, യ, ര, ല, വ, ഴ, ള — ഇവയാറിനേയും ഇടൈയിനം (അന്തസ്ഥം) എന്നും പറയും. മൂന്നാം ശില്പത്തിൽ ചില്ലുകൾ (വ്യഞ്ജനങ്ങൾ) പതിനെട്ടാണെന്നു പരിഗണിച്ചിട്ടുള്ളതു തമിഴ് മാർഗ്ഗമനുസരിച്ചാണെന്ന് ആചാര്യൻ സമ്മതിക്കുന്നു. പിന്നെയും അദ്ദേഹം രണ്ടാം ശില്പത്തിൽ “എകര, ഒകര, ആയ്തം, ഴകര, റകര, നകരന്തമിഴ് പൊതുമറ്റേ” എന്ന അഗസ്ത്യസൂത്രം ഉദ്ധരിക്കുകയും അതിനെ അവലംബിച്ചു സംസ്കൃതത്തിലില്ലാത്ത ൻറ, റ്റ, റ, ഴ എന്നീ നാലക്ഷരങ്ങൾ ഭാഷയിലുണ്ടെന്നു കാണിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ആയ്താക്ഷരം മലയാളത്തിൽ ഒരിക്കലും ഉണ്ടായിരുന്നതായി തോന്നുന്നില്ല എന്നു മുൻപു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. നകാരത്തിൽനിന്നു വ്യത്യസ്തമായി ഩകാരമെന്നൊരക്ഷരം തമിഴിലെന്നതുപോലെ മലയാളത്തിലുമുണ്ടെന്നു തന്നെയാണ് ആചാര്യന്റെ പക്ഷം. അതിനെ എ, ഒ ഇവയും മുൻചൊന്ന നാലക്ഷരങ്ങൾക്കും പുറമേ സംസ്കൃതത്തിലില്ലാത്ത ഏഴാമത്തെ അക്ഷരമായി പരിഗണിക്കണമെന്നും അദ്ദേഹം പറയുന്നുണ്ട്. പക്ഷേ അതിനു തമിഴിലെന്നപോലെ പ്രത്യേകമൊരു ലിപി അദ്ദേഹം നിർദ്ദേശിക്കുന്നില്ല. ഏകാരത്തിനും ഓകാരത്തിനും പോലും എ ഒ ഇവയിൽനിന്നു ഭിന്നങ്ങളായ ലിപികൾ പണ്ടില്ലായിരുന്നു എന്നുള്ളതു നാം ഈയവസരത്തിൽ സ്മരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. വീണ്ടും മൂന്നാം ശില്പത്തിൽ ക, ച, ഞ, ത, ന, പ, മ, യ, വ, ഈ ഒൻപതു വ്യഞ്ജനങ്ങൾ മാത്രമേ ഭാഷാപദങ്ങളുടെ ആദിയിൽ നില്ക്കുകയുള്ളൂ എന്ന് ആചാര്യൻ ഉപദേശിക്കുന്നു; ഇതും തമിഴ് വ്യാകരണമനുസരിച്ചുള്ള ഒരു വിധിയാണ്. ഇവയോടു ‘ങ’ കൂടിച്ചേർത്തു പത്തു വ്യഞ്ജനങ്ങൾ പദാദിയിൽ വരുമെന്നു നന്നൂലിൽ പ്രസ്താവനയുണ്ടെങ്കിലും ‘ങ’യ്ക്ക് ഉദാഹരണത്തിനു വാക്കുകിട്ടാതെ ‘അങ്, ങനം’ (അങ്ങനെ) എന്ന പദമാണ് വ്യാഖ്യാതാക്കന്മാർ എടുത്തുകാണിക്കുന്നത്. ഇതു ശരിയല്ലെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. ബാക്കിയുള്ള എട്ടു വ്യഞ്ജനങ്ങളിൽ ങ, ട, ണ, ഴ, ള, റ, ഩ ഇവയിൽ ആരംഭിക്കുന്ന ശബ്ദങ്ങളില്ല. ര, ല ഈ രണ്ടു വ്യഞ്ജനങ്ങളിലും ഭാഷാപദങ്ങൾ ആരംഭിക്കുവാൻ പാടില്ലെന്നുള്ള ദ്രാവിഡവ്യാകരണ വിധി ആചാര്യൻ ഊർജ്ജിതപ്പെടുത്തുവാൻ ശ്രമിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടാണ് അദ്ദേഹം “രണ്ടാലുമൊന്നുണ്ടു നമുക്കിദാനീം” എന്ന പദ്യപാദത്തിലെ ‘രണ്ടു’ ശരിയല്ലെന്നും അത് ഇരണ്ടെന്നുതന്നെ പ്രയോഗിക്കേണ്ടതാണെന്നും, രായരൻ, ലാക്കു മുതലായ ശബ്ദങ്ങൾ സംസ്കൃതാപഭ്രംശങ്ങളാകയാൽ അവ പ്രസ്തുതവിധിക്കു കീഴടങ്ങേണ്ടതില്ലെന്നും പറയുന്നത്. ആ പ്രസ്താവനയിൽ ചിലർ സംശയിക്കുന്നതുപോലെ ആചാര്യനു യാതൊരു നോട്ടക്കുറവും തട്ടീട്ടില്ല.

> ‘ആഭ്യാമിരാപ്പകൽ മനോഹരമെങ്ങനേ ഞാൻ’
> ‘ശോഭാം ദധാതി തവ പോർമുലമൊട്ടിരണ്ടും’
> ‘അതിനൊരെൾപ്പൂവുമിരണ്ടു കെണ്ടയും’

തുടങ്ങിയ പ്രയോഗങ്ങൾ പരിശോധിക്കുക. പക്ഷേ ‘രണ്ടാമതൊന്നുണ്ടു നമുക്കിദാനീം’ എന്നു പ്രയോഗിച്ച കവി വ്യവഹാരഭാഷയെ അനുസരിച്ചു എന്നേയുള്ളു. ഞ, ണ, ന, മ, ഩ, യ, ര, ല, വ, ഴ, ള ഈ പതിനൊന്നു വ്യഞ്ജനങ്ങൾ പദാന്തത്തിൽ വരുമെന്നു ഭവണന്ദി പറയുന്നു. ആചാര്യൻ ഇവയിൽ ഞ, മ, യ, ര, ല, വ, ഴ, ള, ന ഈ ഒൻപതക്ഷരങ്ങൾ മാത്രം സ്വീകരിക്കുകയും അവയിൽത്തന്നെ ഞകാരനകാരങ്ങൾക്ക് ഉദാഹരിയ്ക്കേണ്ട ഉരിഞ്ഞ (ശ്രേഷ്ഠത), പൊരുന (വൈരം) എന്നീ പദങ്ങൾ തമിഴിൽ മാത്രമേയുള്ളു എന്നു ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. റാന്തങ്ങളാണെന്നു തോന്നുന്ന ‘മാറ്’ ‘കയറ്’ മുതലായ പദങ്ങൾ സംവൃതസ്വരാന്തങ്ങളാണെന്നാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ മതം. തമിഴ് വൈയാകരണന്മാരും റകാരത്തിലവസാനിക്കുന്ന ശബ്ദങ്ങൾ ഉള്ളതായിപ്പറയുന്നില്ല. തമിഴിൽ എല്ലാ സ്വരങ്ങൾക്കും പദാവസാനത്തിൽ സ്ഥാനമുണ്ടെന്നാണ് ആ ആചാര്യന്മാരുടെ മതം; എന്നാൽ മലയാളത്തിൽ ഒ, ഐ, ഔ എന്നീ മൂന്നു സ്വരങ്ങൾ അവിടെ നില്ക്കുകയില്ലെന്നു ലീലാതിലകകാരൻ ഉപദേശിക്കുന്നു. തമിഴിൽ ഐകാരാന്തങ്ങളായ പദങ്ങൾ മലയാളത്തിൽ അകാരാന്തങ്ങളാകയാൽ ഐകാരം മലയാളത്തിൽ പദാന്തത്തിൽ വരികയില്ലെന്നു പറയുന്നതു ശരിതന്നെ. നൊ (ദുഃഖം), വൗ (പിടിച്ചുപറി) ഈ മാതിരി ഉദാഹരണങ്ങളാണ് ഒ, ഔ ഇവയിൽ അവസാനിക്കുന്ന പദങ്ങൾക്കു ഭവണന്ദി നല്കുന്നത്; അത്തരത്തിൽ ഒന്നോ രണ്ടോ പദങ്ങളേ തമിഴിൽപ്പോലുമുള്ളൂ. ആചാര്യന്റെ കാലത്തിനു മുമ്പ് മലയാളത്തിൽ ലക്ഷണഗ്രന്ഥമില്ലായിരുന്നു എന്നും തമിഴിലല്ലാതെ തെലുങ്ക, കർണ്ണാടകം ഈ ഭാഷകളിൽ സുപ്രസിദ്ധങ്ങളായ നിഘണ്ടുക്കളില്ലായിരുന്നു എന്നും നാം ലീലാതിലകത്തിൽനിന്ന് അറിയുന്നു.

ശബ്ദകോശം

രണ്ടാം ശില്പത്തിലാണ് ആചാര്യൻ ഭാഷാശബ്ദങ്ങളെപ്പറ്റി പ്രതിപാദിക്കുന്നത്. ദേശി, സംസ്കൃതഭവം, സംസ്കൃതരൂപം എന്നിങ്ങനെ ഭാഷ മൂന്നു വിധത്തിലുണ്ടെന്നും, ദേശിയെ ശുദ്ധം, ഭാഷാന്തരഭവം, ഭാഷാന്തരസമം എന്നു മൂന്നായി വിഭജിക്കാമെന്നും, കൊച്ച്, മുഴം, ഞൊടി മുതലായവ ശുദ്ധദേശിക്കും, വന്നാൻ, നമുക്ക്, വേണ്ടാ മുതലായവ ഭാഷാന്തരഭവത്തിനും, പൊൻ, നാളെ, ഉടൽ മുതലായവ ഭാഷാന്തരസമത്തിനും ഉദാഹരണങ്ങളാണെന്നും, സംസ്കൃതപ്രകൃതി ഊഹിക്കാവുന്ന ശബ്ദം സംസ്കൃതഭവവും, അവസാനത്തിൽ മാറ്റം വരുന്ന സംസ്കൃതശബ്ദവും കാവ്യാദിസന്ദർഭത്തിൽ പ്രത്യയാംശം സംസ്കൃതീകരിക്കുന്ന ഭാഷാശബ്ദവും സംസ്കൃതരൂപവുമാണെന്ന് അദ്ദേഹം നമ്മെ ഗ്രഹിപ്പിക്കുന്നു. തമിഴിനും മലയാളത്തിനും ഒരു കാലത്തു പൊതുവായിരുന്ന ശുദ്ധഭാഷാശബ്ദങ്ങളല്ലാതെ മലയാളത്തിനു പ്രത്യേകമായി ഒരു ശബ്ദകോശമില്ലെന്നും എന്നാൽ തമിഴിൽനിന്നും അർത്ഥവ്യത്യാസം വന്നിട്ടുള്ള പല ശുദ്ധഭാഷാശബ്ദങ്ങൾ മലയാളത്തിൽ കാണ്മാനുണ്ടെന്നും ഞാൻ അന്യത്ര ഉപദേശിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഭാഷാന്തരഭവങ്ങളായ പദങ്ങൾ മലയാളത്തിലുണ്ടെന്ന് ആചാര്യൻ പ്രസ്താവിക്കുന്നത് ‘വന്നാൻ’ മുതലായ പദങ്ങൾ ‘വന്ദ്ദു’ മുതലായി കർണ്ണാടകത്തിലും ‘വന്താൻ’ മുതലായി തമിഴിലും കാണുന്നതുകൊണ്ടും കേരളത്തിന്റെ ഉല്പത്തി പാണ്ഡ്യചോളകർണ്ണാടരാജ്യങ്ങൾക്കു പിന്നീടായതുകൊണ്ടുമാണ്. ഒരു കാലത്തു മലയപർവതത്തിനു കിഴക്കും പടിഞ്ഞാറും താമസിച്ചിരുന്ന ജനങ്ങൾ ‘വന്താൻ’ ‘ഇരുന്താൻ’ എന്നിങ്ങനെയാണ് സംസാരിച്ചുവന്നത് എന്നുള്ളതിന് ആചാര്യന്റെ കാലത്തും കേരളത്തിൽ താണ ജാതിക്കാർ ‘വന്താൻ’ ‘ഇരുന്താൻ’ ‘തേങ്ക’ ‘മാങ്ക’ എന്നിങ്ങനെ ഉച്ചരിച്ചിരുന്നു എന്നുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രസ്താവന ജ്ഞാപകമാകുന്നു. ഇന്നും ഉൾനാട്ടുകളിലും മലംപ്രദേശങ്ങളിലും ചില സ്ഥലങ്ങളിൽ ഇത്തരത്തിലുള്ള ഉച്ചാരണം വേരറ്റുപോയെന്നു പറവാൻ പാടില്ലാത്ത വിധത്തിൽ അല്പസ്വല്പമായി നിലനില്ക്കുന്നുണ്ട്. വാസ്തവത്തിൽ ഭാഷാന്തരഭവമെന്നും ഭാഷാന്തരസമമെന്നും ആചാര്യൻ പരിഗണിക്കുന്ന പദങ്ങളെ പ്രായേണ ദേശി എന്നുതന്നെ പറയേണ്ടതാകുന്നു. തെലുങ്ക്, കർണ്ണാടകം മുതലായ ദ്രാവിഡഭാഷകളിൽ വന്നടിഞ്ഞിട്ടുള്ള പദങ്ങൾ ഭാഷാപദങ്ങളെപ്പറ്റി ലീലാതിലകകാരൻ ഒന്നും പ്രസ്താവിക്കുന്നില്ല; എന്നാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാലത്തും അത്തരത്തിലുള്ള പദങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നിരിയ്ക്കണം. സംസ്കൃതപ്രകൃതി ഊഹിക്കാവുന്ന പദങ്ങളെയെല്ലാം സംസ്കൃതഭവമാണെന്നു ഗണിക്കുവാൻ ആചാര്യർ അനുശാസിക്കുന്നതിന്റെ കാരണം സംസ്കൃതം എല്ലാ ഭാഷകൾക്കും മുമ്പുള്ളതെന്നുള്ള വിശ്വാസമാണ്. ദ്രാവിഡത്തിനും സംസ്കൃതംപോലെയുള്ള പഴക്കം കല്പിയ്ക്കേണ്ടതാണെന്നുള്ള ആധുനികസിദ്ധാന്തം അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാലത്തു കേവലം അവിജ്ഞാതമായിരുന്നു. വയർ, പാമ്പു മുതലായ പദങ്ങൾ വൈരി പാപം മുതലായവയിൽനിന്നു ജനിച്ചതാണെന്നു പറയുന്നതു തീരെ അസംബന്ധമാണെന്ന് അദ്ദേഹം സമ്മതിക്കുന്നു. അതുപോലെതന്നെയാണ് അദ്ദേഹം സംസ്കൃതഭവങ്ങളെന്ന് ഊഹിക്കുന്ന കമുക, കതിര മുതലായ പദങ്ങളും, പളിങ്ങ്, ആണ, വക്കാണം, ചിരിതേവി മുതലായ പ്രാകൃതപദങ്ങളേയും, പ്രാകൃതം സംസ്കൃതജന്യമാകയാൽ സംസ്കൃതഭവകോടിയിൽ ആചാര്യൻ ഉൾപ്പെടുത്തുന്നു. വല്ലി (വല്ലീ), മാലിക (മാലികാ), പിതാവു (പിതാ) മുതലായി അവസാനത്തിൽ മാത്രം മാറ്റം വരുന്ന സംസ്കൃതപദങ്ങൾക്കു സംസ്കൃതരൂപങ്ങൾ എന്ന് ആചാര്യൻ നാമകരണം ചെയ്യുന്നു. മാണിക്കം മുതലായ പ്രാകൃതരൂപപദങ്ങളും ഈ കൂട്ടത്തിൽത്തന്നെ ചേരും. സംസ്കൃതരൂപഭാഷ അപകൃഷ്ടമെന്നും ഉൽകൃഷ്ടമെന്നും രണ്ടുമാതിരിയുണ്ടെന്നും താണ ജാതിക്കാർ സംസാരിക്കുന്നത് അപകൃഷ്ടവും ഉയർന്ന ജാതിക്കാർ സംസാരിക്കുന്നത് ഉൽകൃഷ്ടവുമാണെന്നും ആചാര്യൻ തുടർന്നു പ്രസ്താവിക്കുന്നു. ‘സന്ദർഭേ സംസ്കൃതീകൃതാ ച’ (ii–7) എന്ന സൂത്രത്തിൽനിന്നും മറ്റും ‘കൊങ്കയാ’ ‘കേഴന്തീ’ ‘ഊണരക്ഷ’ മുതലായ സംസ്കൃതരൂപപദങ്ങൾക്കു സാധാരണയായി വ്യവഹാരഭാഷയിൽ പ്രവേശമില്ലെന്നും, കാവ്യാദി സന്ദർഭങ്ങളിൽ മാത്രമേ അവയെ സ്വീകരിയ്ക്കുവാൻ പാടുള്ളു എന്നും, എന്നാൽ ഹാസ്യരസപ്രധാനങ്ങളായ ‘കിഞ്ചിൽ പുളിങ്കുരുമർപ്പയാമി’ തുടങ്ങിയ വാക്യങ്ങളിൽ അവയ്ക്കു സ്ഥാനമുണ്ടെന്നും നാം അറിയുന്നു. ഭാഷീകൃതമായ സംസ്കൃതം വ്യവഹാരഭാഷയിലും കാവ്യാദിസന്ദർഭത്തിലും പ്രയോഗിക്കാമെന്നും ത്രൈവർണ്ണികന്മാരുടെ സംഭാഷണത്തിൽ സംസ്കൃതാക്ഷരങ്ങളുടെ കലർപ്പു ധാരാളം കാണ്മാനുണ്ടെന്നും ‘സർഗ്ഗിസ്സൊളിച്ച്’ ‘ധടിയൻ’ ‘അശ്ശിരി’ മുതലായ പദങ്ങൾ ഹാസ്യരസസ്ഫുരണത്തിന് ആവശ്യകമാണെന്നും രണ്ടും മൂന്നും ശില്പങ്ങളിൽനിന്ന് ഗ്രഹിക്കാവുന്നതാണ്.

വിഭക്തിപ്രത്യയാദി നിരൂപണം

ഇതും രണ്ടാം ശില്പത്തിലെ വിഷയകോടിയിൽ പെട്ടതുതന്നെ. മലയാളത്തിൽ എട്ടു വിഭക്തികളും മൂന്നു ലിങ്ഗങ്ങളും രണ്ടു വചനങ്ങളുമുണ്ടെന്നും വിഭക്തികളിൽ ആദ്യത്തേത് പ്രാതിപദികം തന്നെയെന്നും രണ്ടുമുതൽ ഏഴുവരെ വിഭക്തികൾക്ക് എ, ഓട്, നിൻറ്, ഉടെ, ഇൽ, ഇവയാണ് യഥാക്രമം പ്രത്യയങ്ങളെന്നും എട്ടാമത്തെ വിഭക്തി വിളിയാണെന്നും ആചാര്യൻ പ്രസ്താവിക്കുന്നു. ‘പേരെയൊട്ടുക്കനിൻറുടെയിൽവിളീത്യഷ്ടകം’ എന്ന ലീലാതിലകസൂത്രത്തിനും “പെയരേ ഐ ആൽ കു ഇൻ അതു കൺ വിളിയെൻറാക, മവറ്റിൻ പെയർ മുറൈ” എന്ന നന്നൂൽ സൂത്രത്തിനും ചില അംശങ്ങളിൽ സാദൃശ്യമുണ്ട്. പ്രഥമ, ദ്വിതീയ ഇത്യാദി നാമങ്ങൾ ഉപയോഗിയ്ക്കാതെ ലീലാതിലകകാരൻ ഒന്നാമത്തേത്, രണ്ടാമത്തേത് എന്നിങ്ങനെ അർത്ഥമുള്ള പ്രഥമം, ദ്വിതീയം ഇത്യാദി നാമങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതു ശ്രദ്ധേയമാണ്. തമിഴിലെ ഐക്കു പകരം മലയാളത്തിൽ രണ്ടാം വിഭക്തിയ്ക്കുള്ള പ്രത്യയം ‘എ’ (ഹ്രസ്വം) ആണെന്ന് അദ്ദേഹം ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നു. പ്രത്യുത എട്ടാം വിഭക്തിയിൽ ‘മരമേ’ ‘വടിയേ’ ഇത്യാദി പദങ്ങളിൽ കാണുന്ന ഏകാരം ദീർഘമാണ്. ഓട് എന്ന പ്രത്യയത്തിനു പുറമേ മൂന്നാംവിഭക്തിക്ക് ‘ആൽ’ എന്നും ‘കൊണ്ടു’ എന്നും രണ്ടു പ്രത്യയങ്ങൾ കൂടി വരുമെന്നും ‘മരത്തെക്കൊണ്ടു’ എന്നതിലേ എകാരം സന്ധായക (ചാരിയൈ) മാണെന്നുമത്രേ ആചാര്യന്റെ മതം. മൂന്നാം വിഭക്തിക്കു പഴന്തമിഴിൽ ‘ആൻ’ എന്നായിരുന്നു പ്രത്യയം. അത് ഇടക്കാലത്തമിഴിൽ ‘ആൽ’ ആയി. ഭവണന്ദി സ്വീകരിക്കുന്നത് ഈ ‘ആൽ’ പ്രത്യയമാണ്; വ്യാഖ്യാതാക്കന്മാർ ‘ഒടു’ ‘കൊണ്ടു’ ഇവയേയും എടുത്തു കാണിക്കുന്നുണ്ട്. കൊണ്ടു എന്നതു ‘കൊൾ’ എന്ന സകർമ്മകക്രിയയുടെ മുൻവിനയെച്ചരൂപമാണ്. ആ സ്ഥിതിക്ക് ‘മരത്തെക്കൊണ്ടു’ എന്നതിലെ ‘എ’ രണ്ടാം വിഭക്തി പ്രത്യയമാണെന്നും സന്ധായകമല്ലെന്നും വന്നുകൂടുന്നു. നാലാം വിഭക്തി പ്രത്യയം ‘ക്കു’ എന്നാണെങ്കിലും ‘അനു’ ‘ഇനു’ എന്നും കൂടി വരുമെന്നു പറഞ്ഞ് ആചാര്യൻ ‘അവനു’ ‘അതിനു’ ഈ പദങ്ങൾ ഉദാഹരിക്കുന്നു. ‘ആയിക്കൊണ്ടു’ എന്ന മറ്റൊരു പ്രത്യയത്തേയും അദ്ദേഹം പ്രകൃതത്തിൽ സ്മരിക്കുന്നു. തമിഴിലെ നാലാം വിഭക്തിപ്രത്യയം ‘കു’ ആണ്; ‘ക്കു’ കുവിനു ദ്വിത്വം വരുമ്പോൾ സിദ്ധിക്കുന്ന രൂപമാകുന്നു. ‘നു’ ‘ന്നു’ എന്നീ രൂപങ്ങളും മലയാളത്തിൽ പ്രചരിച്ചു കഴിഞ്ഞിരുന്നതായി ക്രി. പി. പത്താംശതകത്തിലെ ചില ശിലാരേഖകളിൽനിന്നു പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നു. അതുകൊണ്ടു ‘നു’ എന്ന പ്രത്യയം മാത്രം ആചാര്യൻ എടുത്തു കാണിക്കുന്നതിൽ അവ്യാപ്തിദോഷമുണ്ടെന്നു ശങ്കിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ‘ആയിക്കൊണ്ടു’ എന്നതു പ്രത്യയമല്ലെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. ‘നിൻറു’ എന്നാണ് അഞ്ചാം വിഭക്തിപ്രത്യയം എങ്കിലും ‘ഇൽനിൻറു’ ‘മേൽ നിൻറു’ ‘ഏൽനിൻറു’ മുതലായ ഉദാഹരണങ്ങളാണ് അദ്ദേഹം എടുത്തുകാണിക്കുന്നത്. ‘നിൻറു’ എന്ന പ്രത്യയം സന്ധായകം കൂടാതെ പ്രയോഗാർഹമല്ലെന്ന് ഇതിൽനിന്നു തെളിയുന്നു. ‘നിൻറു’ എന്നല്ലാതെ ‘നിന്നു’ എന്ന് ആചാര്യൻ പ്രയോഗിക്കാത്തതു പൂർവാചാരപരിപാലനത്തിനുവേണ്ടിയാണെന്ന് ഊഹിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ആറാം വിഭക്തിക്ക് ‘ഉടെ’യ്ക്കു പുറമേ ‘ഇടെ’ ‘റെ’ ‘ന്റെ’ ഇങ്ങനെ മൂന്നു പ്രത്യയങ്ങൾ കൂടിയുണ്ടെന്നു നിർദ്ദേശിച്ച് ‘അവളിടെ’ ‘അവന്റെ’ ‘അവന്ന്’ ഇത്യാദ്യുദാഹരണങ്ങൾ അദ്ദേഹമുദ്ധരിക്കുന്നു. ‘ഇട’ യാണ് ‘ഇന്റെ’ യായി പരിണമിച്ചത്. ‘ഇൻ’ എന്ന് അഞ്ചാംവിഭക്തിക്കും ‘അതു’യായി പരിണമിച്ചത്. ‘ഇൻ’ എന്ന് അഞ്ചാം വിഭക്തിക്കും ‘അതു’ എന്ന് ആറാം വിഭക്തിക്കും ആദികാലത്തുണ്ടായിരുന്ന പ്രത്യയങ്ങൾ മലയാളത്തിൽ വളരെക്കാലം മുമ്പുതന്നെ പ്രചാരരഹിതങ്ങളായിപ്പോയി. ഏഴാം വിഭക്തിപ്രത്യയമായ ‘കൺ’ ‘കൽ’ [1] ആയി മാറിയെങ്കിലും പൂർവരൂപത്തിൽ പിന്നെയും കുറേക്കാലം നിലനിന്നു. ലീലാതിലകകാരന്റെ കാലത്തിൽ സാധാരണമായി പ്രയോഗിച്ചു വന്ന ഏഴാം വിഭക്തിപ്രത്യയം ഇന്നത്തെപ്പോലെ ‘ഇൽ’ തന്നെയായിരുന്നു. ഈ പ്രത്യയം മധ്യകാലത്തിലേ തമിഴിലുമുണ്ടായിരുന്നു എന്ന് “കൺകാൽ കടൈയിൽ ടൈ” (302) എന്ന നന്നൂൽ സൂത്രത്തിൽനിന്ന് അറിയുന്നു. ‘ദ്വിതീയമസമാസേ വാ’ (14) എന്ന സൂത്രംകൊണ്ട് സമാസമില്ലാത്തിടത്തും രണ്ടാം വിഭക്തിയുടെ പ്രത്യയം പാക്ഷികമായി ലോപിക്കും എന്നു പറഞ്ഞ്, അതിനു മാലകണ്ടു (മാലയെക്കണ്ടു) പുലികൊൻറു (പുലിയെക്കൊൻറു) എന്നീ ഉദാഹരണങ്ങൾ കാണിച്ച് അത്തരത്തിലുള്ള ലോപം അചേതനവസ്തുക്കളേയോ തിര്യക്കുകളേയോ കുറിക്കുന്ന വാക്കുകളിലേ വരികയുള്ളു എന്നു ഗ്രന്ഥകാരൻ ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നു. ഇക്കാലത്ത് പുലിയെക്കൊന്നു എന്നതിന്നു പകരം പുലികൊന്നു എന്നു പറഞ്ഞാൽ മതിയാകുന്നതല്ല. ‘ക്രിയായാം കാലത്രയേ പ്രായോഗദിതം’ (24) എന്ന സൂത്രംകൊണ്ടു ക്രിയാപദങ്ങളോടു ലിങ്ഗവചനപ്രത്യയങ്ങൾ മൂന്നു കാലങ്ങളിലും പ്രായേണ മാത്രമേ ചേരു എന്ന് ആചാര്യൻ നമ്മെ അനുസ്മരിപ്പിക്കുന്നു. ആ വിധി അനുസരിച്ച് അന്നത്തെ ഭാഷയിൽ ‘ഉണ്ടാൻ’ ‘ഉണ്ടു’ എന്നീ രണ്ടു രൂപങ്ങളും സുബദ്ധങ്ങൾതന്നെ. ലിങ്ഗവചനപ്രത്യയങ്ങൾ ഗ്രന്ഥകാരന്മാർ മാത്രമേ ക്രിയാപദങ്ങളോടു പ്രായേണ ചേർത്തിരുന്നുള്ളു എന്നും വ്യവഹാരഭാഷയിൽ അങ്ങനെയുള്ള പ്രയോഗങ്ങൾക്കു പ്രവേശമില്ലായിരുന്നു എന്നും ഊഹിക്കുന്നതു സമീചീനമായിരിക്കും. വന്നാ, വന്നീർ, വന്നോം തുടങ്ങിയ പദങ്ങൾ അന്നു ഗ്രന്ഥകാരന്മാരെങ്കിലും പ്രയോഗിച്ചു വന്നിരിക്കണം; അവർക്കും അപരിചിതമായിരുന്ന ‘വന്നേം’ എന്ന രൂപംകൂടി രണ്ടാം ശില്പം 24-ാം സൂത്രത്തിൽ ആചാര്യൻ എടുത്തു കാണിക്കുന്നതിൽനിന്ന് അദ്ദേഹം തമിഴ് വൈയാകരണന്മാരെ എത്രമാത്രം അനുകരിക്കുന്നുണ്ടെന്നുള്ളത് സ്പഷ്ടമാകുന്നതാണ്.

സന്ധിവിവരണം

മൂന്നാം ശില്പത്തിൽ ആചാര്യൻ ഭാഷാസന്ധിയെപ്പറ്റി മാത്രമാകുന്നു വിവരിക്കുന്നത്. അദ്ദേഹം ഉപദേശിക്കുന്ന ചില നിയമങ്ങൾ പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധേയങ്ങളാണ്. (1) ‘ദധ്യന്നം’ എന്ന സംസ്കൃതപദത്തിൽ കാണുന്ന യകാരം ആദേശവും, ‘ആനയത്’ എന്നതിലെ യകാരം വിസന്ധിദോഷം പരിഹരിയ്ക്കുന്നതിനുവേണ്ടി ചേർക്കുന്ന ആഗമവുമാണ്. (2) വകാരാന്തങ്ങളായി ‘അവ്’ ‘ഇവ്’ ‘ഉവ്’ ഇങ്ങനെ മൂന്നു ഭാഷാപദങ്ങളേയുള്ളു. അവയിൽതന്നെ ഉവ് (സമീപത്തുള്ള ‘അവ’) പാണ്ഡ്യഭാഷാപദമത്രേ. (3) അത് എന്നതിലെ ഉകാരം അർദ്ധമാത്രികവും (തമിഴിൽ ഇതിനു കുറ്റിയലുകാരമെന്നു പേർ) ‘മറ്’ എന്നതിലേത് ഏകമാത്രികവുമാണ്. റ്, ട്, ഇവയിലെ കുറ്റിയലുകാരത്തിനുശേഷം സ്വരം വന്നാൽ ആ റകാരടകാരങ്ങൾ ഇരട്ടിയ്ക്കും. ഉദാഹരണങ്ങൾ, ആറ്റകം, നാട്ടകം. നന്നൂലിൽ (183) ഈ ദ്വിത്വം പ്രായേണ വരുമെന്നേ പറയുന്നുള്ളു. കാടകം, മിടറണിയൽ, ഇവയെ ഭവണന്ദി പ്രത്യുദാഹരണമായി കാണിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ ചില സന്ധികൾ ഭാഷയിലുമുണ്ടായിരുന്നിരിക്കണം; ആചാര്യൻ വളരെ മിതഭാഷിയാകയാൽ അവയെപ്പറ്റി ഒന്നും പറയുന്നില്ല. (4) മാ, പൂ എന്നീ ശബ്ദങ്ങൾ മാവിന്റേയും പൂവിന്റേയും വാചകങ്ങളാണ്. അതുകൊണ്ട് മാന്തോൽ, മാമ്പൂ, പൂന്തേൻ, പൂമ്പൊയ്ക ഇവയിൽ പിൻവരുന്ന കാദികളുടെ വർഗ്ഗപഞ്ചമങ്ങൾ ആഗമങ്ങളാകുന്നു. (5) ഩകാര ണകാരങ്ങൾക്കു പകരമായി ക, ച, ഞ, പ, മ, യ, വ ഇവയിലൊരു വ്യഞ്ജനം വന്നാൽ യാതൊരു വികാരവും സംഭവിക്കുന്നതല്ല. ഉദാ: പൊന്മല, മൺകുടം, മട്ക്കുടം, മട്മുത ഇവ തമിഴ്പ്പദങ്ങളാകുന്നു. ആദികാലത്തു പൊന്മല, മൺകുടം ഇവതന്നെയായിരുന്നു രൂപങ്ങൾ എന്നു ഞാൻ അന്യത്ര പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. (6) ണകാരത്തിൽ നിന്നു പരമായ തകാരം ടകാരമാകും. ഉദാ: മൺതീട് = മണ്ടീട്, എണ്ടിച, തണ്ടാർ മുതലായ പദങ്ങളും ഈ സൂത്രത്തിന്റെ വ്യാപ്തിയിൽ പെടുമെന്നു നാം ഓർമ്മിക്കണം. (7) ളകാരത്തിനും ണകാരത്തിനും പരമായ നകാരത്തിന് ണകാരം ആദേശമായിവരും. ഉദാ: മുൾ + നൻറു = മുൺ + നൻറു = മുണ്ണൻറ്. തമിഴിൽ ‘കുറിലണൈ’ (210) ഇത്യാദി നന്നൂൽ സൂത്രമനുസരിച്ചു ളുൺ + നൻറു എന്നതു ളുണ്ണൻറു എന്നും പച്ചമൺ + നൻറു എന്നതു പച്ചമണ്ണൻറു എന്നും മാറും. ആ സന്ധികാര്യം മലയാളത്തിലുണ്ടായിരുന്നു എന്ന് ആചാര്യൻ നമ്മെ ‘ദീർഘാണ്ണോ ണേ ലോപഃ’ (iii–21) എന്ന സൂത്രത്തിൽ പഠിപ്പിക്കുന്നു. വാണ്ണൻറ്, വാണൻറ് ആകുമെന്നും നീണാളിന്റെ ആഗമവും അതുപോലെ തന്നെയെന്നും അദ്ദേഹം പറയുന്നു. ചിലപ്പോൾ ഹ്രസ്വത്തിനു ശേഷമുള്ള ണകാരവും ലോപിക്കുമെന്നുള്ളതിന് അവൾ + നില = അവണില, വേദങ്ങൾ + നാലും = വേദങ്ങണാലും ഈ ഉദാഹരണങ്ങളും അദ്ദേഹം ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നു. എന്നാൽ, വാഴ് + നാൾ വാണാളാകുന്നതു പ്രയോഗമനുസരിച്ചെന്നാകുന്നു അദ്ദേഹം പറയുന്നത്. തമിഴിലും വാണാളിന്റെ ആഗമത്തിനു ‘ചിറപ്പുവിധി’ വിശേഷവിധി കാണുന്നില്ല. (8) ക്വചില്ലോപഃ (ii–19) എന്ന സൂത്രത്തിൽ കരുമ്പു + വില്ലൻ = കരുപ്പുവില്ലൻ, പിരമ്പു + കാരൻ = പിരപ്പുകാരൻ എന്നീ ഉദാഹരണങ്ങൾ അന്തർഭവിച്ചതു ശരിയാണോ എന്നു ഞാൻ സംശയിക്കുന്നു. മകാരം തന്നെയാണ് ആ പദങ്ങളിൽ ലോപിക്കുന്നതെങ്കിലും അത് ഉത്തരപദങ്ങൾ വകാര–മകാരങ്ങൾകൊണ്ട് ആരംഭിക്കുക നിമിത്തമല്ലല്ലോ. (9) ലനയോഃ കചപേഷു റഃ (iii–25) എന്ന സൂത്രം പ്രധാനമാണ്. ഩകാരത്തിനു കചപങ്ങൾ പരങ്ങളായാൽ യാതൊരു വികാരവുമുണ്ടാകുന്നതല്ലെന്നു ‘ണഩയോഃ’ ഇത്യാദി സൂത്രത്തിൽ (iii–13) വിധിച്ച ആചാര്യൻ പ്രസ്തുതസൂത്രത്തിൽ ഩകാരത്തിനുശേഷം കചപങ്ങൾ വന്നാൽ റകാരാദേശം വരുമെന്നു പറയുന്നത് പൂർവാപരവിരുദ്ധമായി തോന്നുന്നു. പൊക്കണ്ണാടി, പൊർച്ചില, പൊർപ്പൊടി ഈ ഉദാഹരണങ്ങൾ അദ്ദേഹം പ്രകൃതത്തിൽ ഉദ്ധരിക്കുന്നത്, സൂ: (iii–25) പ്രാചീന ഭാഷയേയും സൂ: (iii–13) ഗ്രന്ഥകാരന്റെ സമകാലികഭാഷയേയും പരാമർശിക്കുന്നതുകൊണ്ടാണെന്ന് ഊഹിക്കാം. (10) തേസ്യ ച (iii–26) എന്ന സൂത്രവും പ്രധാനം തന്നെ. ലണങ്ങൾക്കു തകാരം പരമായാൽ ലണങ്ങളും തകാരവും റകാരമാകുമെന്നാണ് ആ സൂത്രത്തിൽ ആചാര്യൻ വിധിക്കുന്നത്. ഉദാ: കൽ + തളം = കറ്റളം, കോൽ + തേൻ = കോറ്റേൻ. (11) ശേഷം പ്രയോഗാൽ ജ്ഞേയം (iii–28) എന്ന് ഒടുവിൽ സന്ധിവിവരണം അവസാനിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ചന്ദ്രക്കല എന്ന പദത്തിൽ ചന്ദ്രപദം ഭാഷീകൃതമായിപ്പോകകൊണ്ടാണ് കകാരത്തിനു ദ്വിത്വം വന്നതെന്നു ഗ്രന്ഥകാരൻ നമുക്കു കാണിച്ചുതരുന്നു.[2] ചെറിയഓളം = ചിറ്റോളം; വലിയ മല = വന്മല; കുറ്റുള്ള വാഴയ്ക്ക = കുറ്റുവാഴയ്ക്ക; കന്നിന്റെ വാണിയം = കറ്റുവാണിയം എന്നും മറ്റും പറയുന്നതിൽ യുക്തിഭങ്ഗമുണ്ട്. ചിറു + ഓളം ആണ് ചിറ്റോളം; വൻ + മല = വന്മല; കന്നു + വാണിയം = കറ്റുവാണിയം; കുറു + വാഴയ്ക്കാ = കുറ്റുവാഴയ്ക്കാ ഇങ്ങനെ സൂക്ഷ്മസ്ഥിതി കണ്ടുകൊള്ളുക. രണ്ടും മൂന്നും ശില്പങ്ങളിലേ സൂത്രങ്ങളുടെ പൗർവാപര്യക്രമം തമിഴ്‌വ്യാകരണങ്ങൾ അനുസരിച്ചുതന്നെയാണ്. ഇത്രയും പ്രസ്താവിച്ചതിൽ നിന്ന് ആചാര്യനു ദ്രാവിഡവൈയാകരണന്മാരോടുള്ളകടപ്പാട് എത്രമാത്രമുണ്ടെന്നുള്ളതു വീണ്ടും പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നതാണ്. സൂത്രങ്ങൾ സംസ്കൃതത്തിലാകയാൽ അവയുടെ രചനയിൽ ‘തസ്മിന്നിതി നിർദ്ദിഷ്ടേ പൂർവസ്യ’ ‘തസ്മാദിത്യുത്തരസ്യ’ എന്നീ പാണിനീസൂത്രങ്ങൾ അനുസ്മരിക്കേണ്ടിവന്നിട്ടുണ്ട്.

---

1. ‘കൽ’ എന്നതിന്റെ പൂർവ്വരൂപം ‘കൺ’ അല്ലെന്നും കാൽ ആണെന്നും ഊഹിക്കുന്ന ചില പണ്ഡിതന്മാരുമുണ്ട്.
2. ഭാഷയിൽ ശകാരസകാരങ്ങൾക്കു ദ്വിത്വം വരുന്നത് അവയ്ക്കു തകാര ചകാരങ്ങളുമായി സാമ്യമുള്ളതുകൊണ്ടാണെന്ന് അന്യത്ര (iii–28) വിധിക്കുന്ന ആചാര്യനു ഴകാരം ളകാരം പോലെ മൂർദ്ധന്യമാകയാലാണ് വാണാൾ നീണാൾപോലെ തീർന്നതെന്ന് ഉപപാദിക്കാമായിരുന്നു.

ദോഷാലോചനം എന്നാണ് നാലാം ശില്പത്തിന്റെ സംജ്ഞ. (1) അപശബ്ദം (2) അവാചകം (3) കഷ്ടം (4) വ്യർത്ഥം (5) അനിഷ്ടം (6) ഗ്രാമ്യം (7) പുനരുക്തം (8) പരുഷം (9) വിസന്ധി (10) രീതിച്യുതം (11) ന്യൂനപദം (12) അസ്ഥാനപദം (13) ക്രമഭങ്ഗം (14) യതിഭങ്ഗം (15) വൃത്തഭങ്ഗം (16) ദുർവൃത്തം (17) സാമാന്യം (18) ശുഷ്കാർത്ഥം (19) അസങ്ഗതം (20) വികാരാനുപ്രാസം; ഇങ്ങനെ ഇരുപതു കാവ്യദോഷങ്ങളെപ്പറ്റി ലീലാതിലകകാരൻ പ്രതിപാദിക്കുന്നുണ്ട്. ഭരതൻ നാട്യശാസ്ത്രത്തിൽ പത്തും ഭാമഹൻ കാവ്യാലങ്കാരത്തിന്റെ പ്രഥമ പരിച്ഛേദത്തിൽ പത്തും ചതുർത്ഥ പരിച്ഛേദത്തിൽ പത്തുമായി മൊത്തത്തിൽ ഇരുപതും ദണ്ഡികാവ്യാദർശത്തിന്റെ തൃതീയപരിച്ഛേദത്തിൽ പത്തും ദോഷങ്ങളെ പരാമർശിക്കുന്നു. ആചാര്യൻ തന്റെ കാലത്തിനു മുമ്പുണ്ടായിട്ടുള്ള സംസ്കൃതാലങ്കാരഗ്രന്ഥങ്ങളെല്ലാം നോക്കി സ്വതന്ത്രമായ ഒരു പട്ടികയാണ് ഉണ്ടാക്കിയിട്ടുള്ളത്. വിശ്വനാഥകവിരാജൻ സാഹിത്യദർപ്പണത്തിൽ ചെയ്തിട്ടുള്ളതുപോലെയും മറ്റും പദദോഷങ്ങൾ, പദാംശദോഷങ്ങൾ, വാക്യദോഷങ്ങൾ, അർത്ഥദോഷങ്ങൾ, രസദോഷങ്ങൾ എന്നിങ്ങനെ ദോഷങ്ങളെ വിഭജിച്ചിട്ടില്ല; 'പദാദിദോഷങ്ങൾ' എന്നു മൊത്തത്തിൽ പറഞ്ഞുപോകുന്നതേയുള്ളു. അപശബ്ദദോഷത്തിനു ഭാഷയിൽ നിന്നും സംസ്കൃതത്തിൽ നിന്നും ഉദാഹരണങ്ങൾ ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുണ്ട്. മുകളാർത്ഥത്തിൽ 'മുകുൾ' എന്നപോലെ 'പവളം' എന്ന അർത്ഥത്തിൽ 'പവൾ' എന്നു പ്രയോഗിക്കാൻ പാടില്ലെന്ന് അദ്ദേഹം ആദ്യമായി പറയുന്നു. ദിവാകരനിഘണ്ടുവിൽ "വിത്തുരുമത്തുകിർതുപ്പോടരത്തം മൊത്തപ്പിരവാളം തുവരിവൈ പവളം" എന്നിങ്ങനെയാണ് 'പവള'ത്തിന്റെ അഭിധാനങ്ങൾ കാണുന്നതെന്നും അതുകൊണ്ട് പവൾ എന്നൊരു പര്യായമില്ലെന്നുമാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ മതം. അതു ശരിതന്നെ. 'വന്നളവ്' എന്നതിനു പകരം 'വന്നൾ' എന്നും, 'വെളാ' (വെളുക്കുകയില്ല) എന്നതിനുപകരം 'വെളുവാ' എന്നും പ്രയോഗിക്കുന്നതും തെറ്റെന്നു സമ്മതിക്കാം. എന്നാൽ 'തുലോം' എന്നല്ലാതെ 'തുലവും' എന്നു പ്രയോഗിക്കുന്നതു ശരിയല്ലെന്ന് ആചാര്യൻ പറയുന്നതിൽ അല്പം നോട്ടക്കുറവുള്ളതുപോലെ തോന്നുന്നു. തുലം എന്നാൽ ഘനം, ഏറ്റം എന്നർത്ഥം; അതിനോട് ഉം എന്ന സമുച്ചയനിപാതം ചേർക്കുമ്പോൾ തുലവും എന്ന പദം നിഷ്പന്നമാകുന്നു. 'തുലവും' സങ്കുചിതമായതാണ് 'തുലോം'. അതിനാൽ 'സുഭ്രൂമഞ്ജരി നിന്നെ വന്നു <u>തുലവും</u> നാളുണ്ടു കാണാതിത്' എന്ന വരിയിലെ തുലവും സുശബ്ദം തന്നെയാണ്. ലീലാതിലകകാരന്റെ കാലത്ത് അതു പ്രചാരലുപ്തമായിത്തീരുകയാൽ അദ്ദേഹം 'തുലോം' എന്ന പദത്തിനു മാത്രമേ സാധുത്വം കല്പിക്കുന്നുള്ളു എന്ന് ഊഹിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. സംസ്കൃതാപശബ്ദങ്ങൾക്ക് ഉദാഹരണങ്ങളായി അദ്ദേഹം കാണിക്കുന്ന 'അന്യാഗോത്രശ്രവണസമയേ' എന്നതിൽ 'അന്യ' എന്നതു 'സർവനാമ്നോ വൃത്തിമാത്രേ പുംവദ്ഭാവോ വക്തവ്യ' എന്ന വാർത്തികമനുസരിച്ച് 'അന്യ' എന്നേ നിൽക്കു എന്നും 'മദ്ബാഹുകർണ്ണരസനേക്ഷണനാസികാനാം' എന്നതിൽ 'നാസികാനാം' എന്നതു "ദ്വന്ദ്വശ്ച പ്രാണിതൂര്യസേനാങ്ഗാനാം" (പാ: ii–4–ii) എന്ന സൂത്രമനുസരിച്ചു 'നാസികായാഃ' എന്നു വേണമെന്നും മറ്റും ആചാര്യൻ പ്രസ്താവിക്കുന്നതു സ്വീകാര്യംതന്നെ. എന്തെന്നാൽ ആ സമസ്തപദങ്ങൾ സംസ്കൃതമാണല്ലോ. അവാചകം അപശബ്ദത്തിൽനിന്നു ഭിന്നമാണെന്നും ഏതർത്ഥത്തിൽ പ്രയോഗിക്കുന്നുവോ ആ അർത്ഥം ഗ്രഹിപ്പിക്കുന്നതിന് അസമർത്ഥമായ പദമാണ് അവാചകമെന്നും അദ്ദേഹം പറയുന്നു. അതിന് 'ഈട്ടിക്കൂട്ടിയിരുട്ടുകൊണ്ടു മദനൻ നിർമ്മിച്ച പൂഞ്ചായലും' എന്നതാണ് പ്രഥമോദാഹരണം. ചായൽ എന്ന പദം തലമുടി എന്ന അർത്ഥത്തിൽ പ്രയോഗിക്കുന്നതു ശരിയല്ലെന്നും ആ പദത്തിനു പ്രസ്തുതാർത്ഥത്തിൽ ശക്തിയോ നിരൂഢലക്ഷണയോ ഇല്ലെന്നും പ്രയോഗമുണ്ടെന്നുവെച്ചുമാത്രം അതു സ്വീകാര്യമല്ലെന്നും അദ്ദേഹം അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. തമിഴിലേ ദിവാകരാദിനിഘണ്ടുക്കളിൽ ചായലിനു തലമുടി എന്നർത്ഥമില്ലെന്നുള്ളതു ശരിതന്നെയാണ്; എന്നാൽ പ്രയോഗബാഹുല്യമുള്ള സ്ഥിതിക്ക് അതിന് അവാചകത്വദോഷം ആരോപിക്കുവാൻ പാടുള്ളതല്ല. മലയാളത്തിൽ ആ അർത്ഥം പ്രസ്തുതശബ്ദത്തിനു വന്നുചേർന്നു എന്നു പപാദിച്ചാൽ മതിയാകുന്നതാണല്ലോ. ഇതിൽനിന്നു ആചാര്യൻ തമിഴിലെ അഭിധാനഗ്രന്ഥങ്ങളെ എത്രമാത്രം ശരണീകരിച്ചിരുന്നു എന്നു വെളിപ്പെടുന്നതാണ്. 'ചന്ദ്രാ', 'നരേന്ദ്രാ', എന്നീ സംബുദ്ധികൾക്കു പകരം 'ചന്ദ്രനേ', 'നരേന്ദ്രനേ' എന്നിങ്ങനെ പ്രയോഗിക്കുന്നതു കഷ്ടമെന്ന ദോഷത്തിൽ പെടുന്നു. കഷ്ടമെന്നാൽ കുയുക്തികൊണ്ടുമാത്രം ശരിയെന്നു സാധിക്കാവുന്നത്. തോലന്റെ 'നീണ്ടിട്ടിരിക്കും നയനദ്വയത്തീ'യേയും ഇതിനുദാഹരണമായി ആചാര്യൻ ഉദ്ധരിയ്ക്കുന്നു. 'കാകുപ്പണ്ണുക' എന്നതു ഗ്രാമ്യശബ്ദമായി ആചാര്യൻ കരുതുന്നു. എന്നാൽ "പ്രേമം തമ്മിൽ" എന്ന ശ്ലോകം രചിച്ചകാലത്ത് അത് അഗ്രാമ്യമായിരുന്നു എന്നൂഹിക്കുവാൻ ചില പ്രാചീനകൃതികൾ പഴുതുനൽകുന്നു എന്നു നാം കണ്ടുവല്ലോ. അനുചിതവൃത്തമാണ് ദുർവൃത്തം; അതു വൃത്തഭങ്ഗത്തിൽ നിന്നു ഭിന്നമാണെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. സ്വാഗതവൃത്തം കേരളഭാഷയ്ക്കു യോജിയ്ക്കുകയില്ലെന്ന് ആചാര്യൻ പറയുന്നത് അതു പാട്ടുപോലെയുള്ള ഒരു വൃത്തമെന്നു തോന്നിപ്പോകുകകൊണ്ടായിരിക്കും. അനുപ്രാസത്തിനു യോജിപ്പില്ലാതെ വരുമ്പോളാണ് വികാരാനുപ്രാസദോഷമുണ്ടാകുന്നത്. "എന്തുചെയ്‌വതു വയസ്യ പിന്നെ ഞാനന്തരങ്ഗജനു <u>കുത്തുകൂടി</u>നാൽ, ചാന്തുചിന്തിന പയോധരാന്തയാ കാന്തയാ പക മറക്കലെൻറിയേ" എന്ന ഉദാഹരണത്തിൽ ആദ്യത്തേ രണ്ടു പാദങ്ങൾ ഹ്രസ്വാക്ഷരങ്ങൾ കൊണ്ടും ഒടുവിലത്തെ രണ്ടു പാദങ്ങൾ ദീർഘാക്ഷരങ്ങൾ കൊണ്ടും ആരംഭിക്കുന്നു. "കട്ടൈമ്പതുക്കപ്പെട്ടുമ്പതല്ലതു പാട്ടൈൻ പതെതുകൈയിലാകാതു്" അതായത് കട്ടെന്നതിനു പട്ടെന്നല്ലാതെ പാട്ടെന്ന് എതുകയിൽ പ്രയോഗിക്കരുത് എന്ന തമിഴ് പ്രമാണം ആചാര്യൻ ഇതിന് ഉപോൽബലകമായി ഉദ്ധരിച്ച പ്രസ്തുത പദ്യത്തിൽ ദൂഷകതാബീജമെന്തെന്നു വെളിപ്പെടുത്തുന്നു.

സ്ത്രീകൾക്കു പേരിടലും രസഭങ്ഗവും

രസദോഷങ്ങളെപ്പറ്റി പ്രസ്താവിക്കുന്ന ഘട്ടത്തിൽ സ്ത്രീകൾക്കു വിജയമല, അഞ്ചിതമല, നളിനപ്പുഴ, ഇളമാൻകുളം, പൂന്തേൻകുളം, ചെൽവഞ്ചിറ ഇങ്ങനെ കവികൾ ശ്ലോകമുണ്ടാക്കുമ്പോൾ പേരിടുന്നു എന്നും, അതു കുലത്തിന്റേയോ ദേശത്തിന്റേയോ ഗൃഹത്തിന്റേയോ പേരായി വരാമെന്നും മല എന്നു പറഞ്ഞാൽ സ്ത്രീത്വം തോന്നുന്നില്ലെന്നും പുതിയ പേരിടുകയാണെങ്കിൽ അതു മുമ്പുള്ള പേരിനേക്കാൾ ലളിതവും രസോചിതവുമായിരിക്കണമെന്നും ചിരിതേവി, നങ്ങ, നാരണി മുതലായ പേരുകൾക്കു ദോഷമൊന്നുമില്ലായ്കയാൽ പുതിയ പേരിടേണ്ട ആവശ്യകത തന്നെയില്ലെന്നും ആചാര്യൻ പറയുന്നു. അത്തരത്തിൽ ഒരു നാമകരണഭ്രാന്ത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാലത്തു വളരെ വർദ്ധിച്ചിരുന്നു എന്ന് ഈ പ്രസ്താവനയിൽനിന്നു വിശദമാകുന്നുണ്ട്. ഉണ്ണിയാടിക്കു മാരമാല എന്നുമൊരു പേരുണ്ടായിരുന്നതായി മുൻപു പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതു കവികൾ സമ്മാനിച്ചതായല്ലാതെ വരുവാൻ തരമില്ല; പണ്ടു പാദാനുപ്രാസത്തിൽ (എതുകയിൽ) മണിപ്രവാളകവികൾ നിഷ്കർഷ വച്ചിരുന്നില്ലെന്നും എന്നാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാലത്ത് അത് ഒഴിച്ചുകൂടാത്തതായിത്തീർന്നു കഴിഞ്ഞിരുന്നുവെന്നും കൂടി പ്രസ്തുത ശില്പത്തിൽ സൂചനയുണ്ട്.

9 അഞ്ചാംശില്പം

അഞ്ചാം ശില്പത്തിന്റെ പേര് ഗുണനിരൂപണം എന്നാണ്. ശ്ലേഷം, മാധുര്യം, പ്രസാദം, സമത എന്നീ നാലു ഗുണങ്ങളെയാണ് ലീലാതിലകകാരൻ സ്വീകരിയ്ക്കുന്നത്. ഭരതന്റെ കാലംതുടങ്ങി സംസ്കൃതാലങ്കാരികന്മാർ ഗുണങ്ങൾ പത്തെന്നാണ് ഗണിച്ചിരുന്നത്. “ശ്ലേഷഃ പ്രസാദസ്സമതാ മാധുര്യം സുകുമാരതാ അർത്ഥവ്യക്തിരുദാരത്വമോജഃ കാന്തിസമാധയഃ ഇതി വൈദർഭമാർഗ്ഗസ്യ പ്രാണാ ദശഗുണാസ്മൃതാഃ” എന്ന് ആചാര്യദണ്ഡി കാവ്യാദർശത്തിന്റെ പ്രഥമപരിച്ഛേദത്തിൽ ഈ വസ്തുത വ്യക്തമായി പ്രസ്താവിക്കുന്നു. വാമനൻ കാവ്യാലങ്കാരസൂത്രങ്ങളിൽ അവയെത്തന്നെ പത്തു ശബ്ദഗുണങ്ങളും പത്ത് അർത്ഥഗുണങ്ങളുമാക്കി വികസിപ്പിക്കുന്നു. “മാധുര്യൗജഃപ്രസാദാഖ്യാസ്ത്രയസ്തേ ന പുനർദ്ദശ” എന്നു മമ്മടഭട്ടൻ കാവ്യപ്രകാശത്തിൽ അവയെ മൂന്നായി ചുരുക്കുന്നു. അർത്ഥഗുണങ്ങളെന്നൊരു വകയില്ലെന്നാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ മതം. ലീലാതിലകകാരൻ അർത്ഥഗുണങ്ങളുമുണ്ടെന്നുള്ള പക്ഷക്കാരനാണ്. പ്രാചീനാചാര്യന്മാരുടെ പട്ടികയിൽപ്പെട്ട ചില ഗുണങ്ങൾ മാധുര്യം, ഓജസ്സ്, പ്രസാദം, ഇവയിൽ അന്തർഭവിക്കുന്നതുകൊണ്ടും മറ്റു ചിലവയിൽ ദോഷമില്ലായ്മ മാത്രം കാണുന്നതുകൊണ്ടും വേറെ ചിലവ ചിലപ്പോൾ ദോഷങ്ങളായി പരിണമിക്കുന്നതുകൊണ്ടുമാണ് മമ്മടൻ അവയെ ഉപേക്ഷിക്കുന്നത്. “ഗുണാ മാധുര്യമോജോഥ പ്രസാദ ഇതി തേ ത്രിധാ” എന്നു വ്യവസ്ഥാപനം ചെയ്യുന്ന വിശ്വനാഥകവിരാജൻ ആ ആചാര്യനെ ഈ വിഷയത്തിൽ പൂർണ്ണമായി അനുകരിയ്ക്കുകയത്രേ ചെയ്യുന്നത്. മണിപ്രവാളത്തിലെ ഗുണങ്ങളെ പരാമർശിക്കുന്ന ലീലാതിലകകാരൻ ഓജസ്സിനെ പ്രത്യേകമൊരു ഗുണമായി സ്വീകരിച്ചിട്ടില്ല. രസത്തിനെന്നതുപോലെ ഭാഷയ്ക്കും പ്രാധാന്യമുണ്ടായാൽ മാത്രമേ ഉത്തമ മണിപ്രവാളമാകയുള്ളു. പഞ്ചമങ്ങളൊഴികെയുള്ള വർഗ്ഗാക്ഷരങ്ങളും രേഫവും അവ ചേർന്ന സംയുക്താക്ഷരങ്ങളും ദീർഘസമാസവും ഉദ്ധതരചനയും ഓജസ്സിന് ആവശ്യകമാണ്. അങ്ങനെ വരുമ്പോൾ ഭാഷയുടെ അംശം വളരെ ചുരുങ്ങിപ്പോകുമെന്നുള്ളതിനാലാണ് ആചാര്യൻ അതിനെ തിരസ്കരിച്ചതെന്നു പറയുന്നു. ശ്ലേഷത്തിൽ ഓജസ്സ് ഉൾപ്പെടുമെന്നു വിചാരിക്കുന്നവർ അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നതിനും അദ്ദേഹത്തിനു വിരോധമില്ല. ‘ശ്ലിഷ്ടമസ്പൃഷ്ടശൈഥില്യമല്പപ്രാണാക്ഷരോത്തരം’ എന്ന ദണ്ഡിയുടെ മതത്തെത്തന്നെയാണ് ലീലാതിലകകാരനും അങ്ഗീകരിയ്ക്കുന്നത്. മസൃണത്വമാണ് ശ്ലേഷമെന്നും അദ്ദേഹം വ്യാഖ്യാനിക്കുന്നു. ആഹ്ലാദകത്വം മാധുര്യം എന്ന മമ്മടന്റെ മാധുര്യലക്ഷണത്തെ ആചാര്യൻ അതേപടി പകർത്തുന്നു. “ശുഷ്കേന്ധനാഗ്നിവൽ സ്വച്ഛജലവൽ സഹസൈവയഃ വ്യാപ്നോത്യന്യൽ പ്രസാദോ/സൗ” എന്ന മമ്മടന്റെ പ്രസാദലക്ഷണം ചുരുക്കി “ഝടിത്യർത്ഥസമർപ്പണം പ്രസാദഃ” എന്നാണ് ആ ഗുണത്തിന് ആചാര്യൻ നിർവ്വചനം ചെയ്തിരിക്കുന്നത്. ‘ഝടിത്യർത്ഥസമർപ്പകപദത്വാൽ’ എന്നു പ്രതാപരുദ്രീയത്തിലും കാണുന്നുണ്ട്. ബന്ധത്തിനു വൈഷമ്യമില്ലാതിരിക്കുകയാണ് സമത. വർണ്ണങ്ങൾ, മൃദുക്കൾ, സ്ഫുടങ്ങൾ, മിശ്രങ്ങളെന്നു മൂന്നുമാതിരിയുണ്ടെന്നും മൃദുക്കൾ അല്പപ്രാണങ്ങളും സ്ഫുടങ്ങൾ ഇതരവർണ്ണങ്ങളുമാണെന്നും മിശ്രവർണ്ണങ്ങളുടെ ബന്ധത്തെയാണ് സമതയുടെ ലക്ഷണത്തിൽ പരാമർശിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നും ആചാര്യൻ പറയുന്നു. ‘അവൈഷമ്യേണ ഭണനം സമതാ സാനിഗദ്യതേ’ എന്നു സമതയ്ക്കു നിർവചനം ചെയ്യുന്ന വിദ്യാനാഥന്റെ ‘വദാന്യതരുമഞ്ജരീസുരഭയഃ’ എന്ന പദ്യത്തിൽ പ്രക്രമഭങ്ഗദോഷമില്ലാത്തതുകൊണ്ടാണ് അതു സമതയ്ക്ക് ഉദാഹരണമാകുന്നതെന്നു പ്രതാപരുദ്രീയവ്യാഖ്യാതാവായ കുമാരസ്വാമി പ്രസ്താവിക്കുന്നു. മാർഗ്ഗാഭേദരൂപമായ, അതായത് ഉപക്രമത്തിലും നിർവാഹത്തിലും ഒന്നുപോലെയുള്ള ഘടനയോടുകൂടിയിരിക്കേണ്ട, സമത ചിലപ്പോൾ ദോഷമായേയ്ക്കുമെന്നു മമ്മടഭട്ടൻ ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നു. അത്തരത്തിലുള്ള സമതയല്ല ലീലാതിലകകാരന്റെ വിവക്ഷിതമെന്നു സ്പഷ്ടമാണ് എങ്കിലും അതിനെ പ്രത്യേകമൊരു ഗുണമായി സ്വീകരിച്ചതിനുള്ള ന്യായം വ്യക്തമാകുന്നില്ല.

ശബ്ദാലങ്കാരവിവേചനവും അർത്ഥാലങ്കാരവിവേചന വുമാണ് ആറും ഏഴും ശില്പങ്ങൾ. ഒൻപതു്, പത്തു് എന്ന രണ്ടുല്ലാസങ്ങൾ ഈ വകയ്ക്കു മമ്മടഭട്ടനും, ഏഴ്, എട്ട് എന്ന രണ്ടു പ്രകരണങ്ങൾ വിദ്യാനാഥനും വിനിയോഗി ക്കുന്നുണ്ട്. “ശബ്ദാർത്ഥൗ മൂർത്തിരാഖ്യാതൗ ജീവിതം വ്യങ്ഗ്യവൈഭവം ഹാരാദിവദലങ്കാരാസ്തത്രസ്യുരുപ മാദയഃ” എന്ന വിദ്യാനാഥമതമനുസരിച്ച് “ഹാരാദിവ ച്ഛോഭാതിശയഹേതുരലങ്കാരഃ” എന്നു ലീലാതിലകകാ രൻ അലങ്കാരത്തിനു ലക്ഷണം വിധിക്കുന്നു. മോനയ്ക്കു് ആചാര്യൻ നൽകുന്ന പേർ മുഖാനുപ്രാസമെന്നാണ്. പാദാനുപ്രാസത്തെ (എതുകയെ) പ്പറ്റി മുൻപു പറഞ്ഞു കഴിഞ്ഞു. രണ്ടോ അധികമോ വർണ്ണങ്ങളുടെ ആവർ ത്തനത്തിനു വർണ്ണാനുപ്രാസമെന്നു പേർ. ഭാഷയിൽ ത്തന്നെ നാനാർത്ഥമായ ഒരു പദം വേണ്ടവിധത്തിൽ പ്രയോഗിച്ചാൽ (‘കലാവിദ്യകളും കാവും വല്ലിയാലിതമു ള്ളതു്’ എന്ന മാതിരി പ്രയോഗിച്ചാൽ) ഉത്തമശ്ലേഷവും, ഒരിടത്തു ഭാഷയ്ക്കും മറ്റൊരിടത്തു സംസ്കൃതത്തിനും നാ നാർത്ഥത്വം കല്പിച്ച് ഐകരൂപ്യം വരുത്തിയാൽ മധ്യ മശ്ലേഷവും സംസ്കൃതത്തിൽ മാത്രമുള്ള നാനാർത്ഥപ ദം പ്രയോഗിച്ചാൽ അതു് അധമശ്ലേഷവുമാണെന്നത്രേ ആചാര്യന്റെ അഭിപ്രായം. (1) ഉപമ, (2) ഉപമേയോപമ, (3) സ്മരണം, (4) രൂപകം, (5) സംശയം, (6) ഭ്രാന്തി, (7) അപഹ്നുതി, (8) വ്യതിരേകം, (9) ദീപകം, (10) പ്രതിവ സ്തൂപമ, (11) ദൃഷ്ടാന്തം, (12) ഉൽപ്രേക്ഷ, (13) അന്യാപ ദേശം, (14) ക്രമം, (15) ആക്ഷേപം, (16) പരിവൃത്തി, (17) ശ്ലേഷം, (18) സ്വഭാവോക്തി, (19) ഹേതു, (20) അർത്ഥാ ന്തരന്യാസം, (21) വിരോധം, (22) വിഭാവന, (23) വിശേ ഷോക്തി, (24) അസങ്ഗതി, (25) ഉദാത്തം, (26) പരി സംഖ്യ, (27) സമാധി ഇങ്ങനെ ഇരുപത്തേഴ് അർത്ഥാ ലങ്കാരങ്ങളെപ്പറ്റി അദ്ദേഹം വിവേചനം ചെയ്യുന്നുണ്ട്. ഉപമയിൽ അന്തർഭവിപ്പിച്ച് ലുപ്തോപമ, രശനോപമ, കല്പിതോപമ ഇവയേയും ഉദാഹരിക്കുന്നു. ‘പരിസംഖ്യാ ദയഃ’ എന്ന സൂത്രത്തിലെ ആദിശബ്ദംകൊണ്ട് അർത്ഥാ പത്തി മുതലായ അലങ്കാരങ്ങളെക്കൂടി ഗ്രഹിക്കേണ്ടതാ ണെന്നും അദ്ദേഹം ഉപദേശിക്കുന്നുണ്ട്. സംസ്കൃതകാവ്യ ലക്ഷണഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളതുതന്നെയാണ് മണിപ്രവാളകാവ്യലക്ഷണത്തിലും വരുന്നതെന്ന് അഭി പ്രായപ്പെടുന്നതിൽനിന്ന് ആ വിഷയത്തിൽ ആചാര്യൻ അന്യഭാഷാലങ്കാരികന്മാർക്കു വിധേയനായിട്ടില്ലെന്നു വിശദമാകുന്നു. അനന്വയം മണിപ്രവാളത്തിൽ വളരെ വിരളമായേ കാണുകയുള്ളു എന്നും നിദർശനയ്ക്കും ദൃഷ്ടാ ന്തത്തിനും ഭേദം സ്വീകരിക്കേണ്ട ആവശ്യമില്ലെന്നും കൂടി പ്രാസങ്ഗികമായി അദ്ദേഹം അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. ലീലാതിലകത്തിൽ ഗ്രന്ഥകാരൻ അലങ്കാരങ്ങൾ തിര ഞ്ഞെടുത്തിട്ടുള്ളതു് യാതൊരു പൂർവസൂരിയേയും അനു കരിച്ചാണെന്നു തോന്നുന്നില്ല. ആ വിഷയത്തിൽ വല്ല കടപ്പാടുമുണ്ടെങ്കിൽ അതു് രുയ്യകന്റെ അലങ്കാരസൂത്ര ത്തോടാണെന്നു വേണമെങ്കിൽ പറയാം.

11 എട്ടാം ശില്പം

രസപ്രകരണമാണ് അഷ്ടമശില്പം. ‘മണിപ്രവാളജീവിതം വ്യങ്ഗ്യം’ എന്ന വിദ്യാനാഥനെ പിൻതുടർന്ന ലീലാതിലകകാരൻ വ്യങ്ഗ്യത്തെ പ്രശംസിക്കുന്നു. അഭിധ, ലക്ഷണ, താൽപര്യം എന്നീ മൂന്നു ശബ്ദവൃത്തികൾക്കു പുറമേയാണ് വ്യഞ്ജനയെന്ന് അദ്ദേഹം പ്രസ്താവിക്കുന്നു. താൽപര്യത്തെ പ്രത്യേകമായൊരു വൃത്തിയായി സ്വീകരിക്കുന്നത് അഭിഹിതാർത്ഥവാദികളെന്നു പറയുന്ന ഒരു കൂട്ടം മീമാംസകന്മാരാണ്. അന്വിതാഭിധാനവാദികൾ ആ മതം അങ്ഗീകരിക്കുന്നില്ല. ലോചനകാരന്റെ കാലം (ക്രി. പി. ഒൻപതാംശതകം) മുതല്ക്ക് അഭിധ, ലക്ഷണ, വ്യഞ്ജന ഈ മൂന്നു ശബ്ദവ്യാപാരങ്ങളെമാത്രമേ ആലങ്കാരികന്മാർ സാമാന്യേന പരിഗണിക്കാറുള്ളു. താൽപര്യം വ്യഞ്ജനാവൃത്തിയിൽ അന്തർഭവിക്കുന്നു എന്നാണ് അവരുടെ പക്ഷം. ‘താൽപര്യാർത്ഥോപി കേഷുചിൽ’ എന്നു മമ്മടഭട്ടൻ അഭിഹിതാന്വയവാദികളുടെ മതത്തെ നാമമാത്രമായി സ്മരിക്കുന്നില്ലെന്നില്ല. വ്യങ്ഗ്യം, വസ്തു, അലങ്കാരം ഇങ്ങനെ രസം മൂന്നുവഴിക്കുണ്ടാകാമെന്ന് ഉപന്യസിച്ച ലീലാതിലകകാരൻ രസനിരൂപണത്തിന് ഉപക്രമിക്കുകയും ശാന്തത്തെക്കൂടി ഉൾപ്പെടുത്തി രസങ്ങൾ ഒൻപതാണെന്നു നിർണ്ണയിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. മമ്മടഭട്ടൻ ശാന്തത്തെ രസത്വേന സ്വീകരിക്കുന്നില്ല. ‘അഷ്ടൗനാട്യേ രസാഃ സ്മൃതാഃ’ എന്നാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ സിദ്ധാന്തം. കാവ്യപ്രകാശവ്യാഖ്യാതാവായ ഗോവിന്ദഠക്കുരൻ കാവ്യമാത്രഗോചരമായി ശാന്തരസമുണ്ടാകാമെന്നു പറയുന്നു. എന്നാൽ മമ്മടന്റെ പൂർവ്വഗാമിയായ ഉൽഭടൻ “ശൃങ്ഗാരഹാസ്യ കരുണാ രൗദ്രവീരഭയാനകാഃ ബീഭത്സാത്ഭുതശാന്താശ്ച നവ നാട്യേ രസാഃസ്മൃതാഃ” എന്നും പ്രസ്താവിക്കുന്നുണ്ട്. “ശൃങ്ഗാരഹാസ്യ കരുണാ രൗദ്രവീരഭയാനകാഃ ബീഭത്സാത്ഭുതശാന്താശ്ച രസാഃ പൂർവൈരുദാഹൃതാഃ” എന്നിങ്ങനെ ഒൻപതു രസങ്ങളെ വിദ്യാനാഥനും അങ്ഗീകരിക്കുന്നു. “രതിർഹാസശ്ചശോകശ്ച ക്രോധോത്സാഹൗ ഭയം തഥാ ജുഗുപ്സാവിസ്മയശമാഃ സ്ഥായിഭാവാ നവ ക്രമാൽ” എന്ന വിദ്യാനാഥമതത്തെത്തന്നെയാണ് പ്രായേണ ലീലാതിലകകാരനും അനുവർത്തിക്കുന്നത്. ശമത്തിനു പകരം നിർവേദമാണ് ശാന്തത്തിന്റെ സ്ഥായിഭാവമെന്ന് ഉപന്യസിച്ചിട്ടു ശമത്തിനു കാരണം നിർവേദമാകകൊണ്ട് അങ്ങനെ പറഞ്ഞതാണെന്നു തന്റെ ആശയം വെളിവാക്കുന്നുമുണ്ട്. മമ്മടന്റെ പക്ഷത്തിൽ നിർവേദം വ്യഭിചാരിഭാവം മാത്രമാണ്. ഒടുവിൽ വീരശൃങ്ഗാരങ്ങൾക്കുള്ള ഉല്ക്കർഷത്തെ നമ്മുടെ ആചാര്യൻ “ദേവന്മാരിൽ മഹേന്ദ്രനെന്നപോലെ ഈ രസങ്ങളിൽ വീരമാണ് പ്രധാനം; ഭഗവാൻ പുണ്ഡരീകാക്ഷനെന്നപോലെ അതിലും പ്രധാനമാണ് ശൃങ്ഗാരം.” എന്നു ചിത്രീകരിച്ചിട്ടു രസപ്രകരണം അവസാനിപ്പിക്കുന്നു.

12 ഉപസംഹാരം

നാലഞ്ചു ശതവർഷങ്ങളിൽ മണിപ്രവാളകാവ്യങ്ങൾ ധാരാളമായി ആവിർഭവിച്ചപ്പോൾ യഥാർത്ഥ മണിപ്രവാളത്തിന്റെ സ്വരൂപം ജനങ്ങളെ മനസ്സിലാക്കുന്നതിനും അജ്ഞതകൊണ്ടോ ഉച്ഛൃംഖലതകൊണ്ടോ അപഥസഞ്ചാരം ചെയ്യുന്ന കവികളെ നിയന്ത്രിക്കുന്നതിനുമുള്ള ആവശ്യം സാഹിത്യാചാര്യന്മാർക്കു നേരിട്ടു. ആ ആവശ്യം ലീലാതിലകകാരൻ യഥാവിധി നിർവഹിച്ചു. സാഹിത്യ വിഷയത്തിൽ കാവ്യപ്രകാശം, സാഹിത്യദർപ്പണം മുതലായ ഗ്രന്ഥങ്ങൾക്കുള്ള പരിപൂർണ്ണത ലീലാതിലകത്തിനുണ്ടെന്ന് പറഞ്ഞു കൂടുന്നതല്ല; പല വിഷയങ്ങളേയും അദ്ദേഹം സ്പർശിക്കുക മാത്രമേ ചെയ്തിട്ടുള്ളു. അനേകം അംശങ്ങൾ അപാങ്ഗാവലോകത്തിനുപോലും പാത്രീഭവിച്ചിട്ടില്ല. വ്യാകരണസംബന്ധമായി അദ്ദേഹം ചെയ്തിട്ടുള്ള ചർച്ചകൾ അതിലും ഹ്രസ്വങ്ങളാണ്. എങ്കിലും പരിണതപ്രജ്ഞനും പണ്ഡിതമൂർദ്ധന്യനുമായ ആ മഹാത്മാവു കൈരളിയെ ഇത്തരത്തിൽ ഒരു ലക്ഷണഗ്രന്ഥനിർമ്മിതിയാൽ അനുഗ്രഹിച്ചതു നമുക്ക് ഏറ്റവും ചാരിതാർത്ഥ്യജനകമാകുന്നു. “അനാദീനവർണ്ണാഢ്യം ചാരുശില്പസമുജ്ജ്വലം ലീലാതിലകമാഭാതി ഭാരത്യാഃ ഫാലഭൂഷണം” എന്ന് ഒടുവിൽ എഴുതിച്ചേർത്തിട്ടുള്ള പ്രശസ്തി ഗ്രന്ഥകാരന്റേതു തന്നെയായിരിക്കണം; അതിൽ അത്യുക്തിയുടേയോ അളീകവചനത്തിന്റേയോ നിഴലാട്ടം അശേഷമില്ല. സർവതന്ത്രസ്വതന്ത്രനായ ആ പരമോപകർത്താവിനെ കേരളീയർ അവരുടെ നാട്ടും ഭാഷയും ഉള്ള കാലത്തോളം സഭക്തി ബഹുമാനം സ്മരിക്കുന്നതാണ്.

13 അലങ്കാരസംക്ഷേപം

പേർ

നമുക്ക് അസമഗ്രമായെങ്കിലും ഈയിടയ്ക്കു ലഭിച്ചിട്ടുള്ള മറ്റൊരു മണിപ്രവാളശാസ്ത്രഗ്രന്ഥമാകുന്നു അലങ്കാരസംക്ഷേപം. അപൂർണ്ണമാകയാൽ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ സംജ്ഞയെന്തെന്നു സൂക്ഷ്മമായറിവാൻ നിവൃത്തിയില്ലെങ്കിലും “അർത്ഥാലങ്കാരസംക്ഷേപഃ ക്രിയതേ ഽതഃ പരം മയാ” എന്ന് ഒരു കാരികയിൽ കാണുന്ന സൂചനയെ ആസ്പദമാക്കി അതിന് അലങ്കാരസംക്ഷേപമെന്നു പേർ കല്പിക്കാവുന്നതാണ്.

പ്രതിപാദനരീതി

സൂത്രം, ഉദാഹരണം, വൃത്തി എന്നിങ്ങനെയാണല്ലോ ലീലാതിലകത്തിലെ പ്രതിപാദനരീതി. സൂത്രത്തിനു പകരം കാരികയാണ് അലങ്കാരസംക്ഷേപകാരൻ പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നത്. കാരികയും ഉദാഹരണവും മണിപ്രവാളത്തിലും വൃത്തി സംസ്കൃതത്തിലും രചിക്കണമെന്നാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭിസന്ധി എങ്കിലും പലപ്പോഴും കാരികയും ഉദാഹരണവുംകൂടി സംസ്കൃതനിബദ്ധമായിപ്പോകുന്നു. ഉദാഹരണങ്ങളിൽ അനേകം നല്ല ശ്ലോകങ്ങളുണ്ടെങ്കിലും ഏതാനും ചില ശ്ലോകങ്ങൾ ഗുണഭ്രയിഷ്ഠങ്ങളല്ലെന്നും പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. വൃത്തിയിലാണ് ആചാര്യൻ തന്റെ പാണ്ഡിത്യം മുഴുവൻ പ്രകടിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നത്. അദ്ദേഹം ഒരു വിശിഷ്ടനായ ആലങ്കാരികനായിരുന്നു എന്നുള്ളതിനു സന്ദേഹമില്ല. വ്യക്തിവിവേകകാരനെ ഒരവസരത്തിൽ സ്മരിക്കുന്നു; ‘ആബദ്ധപ്രചുരപരാർദ്ധ്യ കിങ്കിണീകഃ’ എന്ന ശ്ലോകം മാഘം അഷ്ടമസർഗ്ഗത്തിൽനിന്നും ‘അഹോ കേനേദൃശീ ബുദ്ധിഃ’ എന്നും ‘വക്ത്രസ്യന്ദിസ്വേദബിന്ദുപ്രബന്ധൈഃ’ എന്നും ‘സങ്കേതകാലമനസം വിടം ജ്ഞാത്വാ വിദഗ്ദ്ധയാ’ എന്നുമുള്ള ശ്ലോകങ്ങൾ കാവ്യപ്രകാശം നവമദശമോല്ലാസങ്ങളിൽനിന്നും ഉദ്ധരിക്കുന്നു. വേറേയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പരിനിഷ്ഠിതമായ അലങ്കാരനദീഷ്ണതയ്ക്കു പല ഉദാഹരണങ്ങൾ അഭിജ്ഞന്മാർക്ക് ദൃശ്യങ്ങളാണ്.

വിഷയം

ശബ്ദാലങ്കാരങ്ങളേയും അർത്ഥാലങ്കാരങ്ങളേയുംപറ്റി മാത്രമേ ആചാര്യൻ പ്രസ്തുതഗ്രന്ഥത്തിൽ പ്രതിപാദിക്കുന്നുള്ളു. ശബ്ദാലങ്കാരങ്ങളിൽ (1) ഛേകാനുപ്രാസം (2) വൃത്ത്യനുപ്രാസം (3) ലാടാനുപ്രാസം (4) യമകം (5) പുനരുക്തവദാഭാസം ഇവയെ അദ്ദേഹം സ്വീകരിക്കുന്നു. “ചിത്രാണാം നീരസത്വംകൊണ്ടത്ര നൈവ നിരൂപണം” എന്നു പറഞ്ഞു ചിത്രത്തെ പരിത്യജിക്കുന്നു. അർത്ഥാലങ്കാരങ്ങളിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദൃഷ്ടി യഥാക്രമം(1) ഉപമ (2) അനന്വയം (3) ഉപമേയോപമ (4) സ്മരണം (5) രൂപകം (6) സന്ദേഹം (7) ഭ്രാന്തിമാൻ (8)അപഹ്നുതി (9) ഉൽപ്രേക്ഷ (10) അതിശയോക്തി (11) ദീപകം (12) ദൃഷ്ടാന്തം (13) നിദർശന (14) വ്യതിരേകം (15) സഹോക്തി (16) സമാസോക്തി (17) അപ്രസ്തുതപ്രശംസ (18) അർത്ഥാന്തരന്യാസം (19) വക്രോക്തി (20) വിരോധാഭാസം (21) അസങ്ഗതി (22) വിഭാവന (23) വിശേഷോക്തി (24) വ്യാജസ്തുതി (25) പരിസംഖ്യ (26) സൂക്ഷ്മം (27) വ്യാജോക്തി (28) ശ്ലേഷം (29) വക്രോക്തി എന്നിവയിൽ പതിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഇതരാലങ്കാരങ്ങളെ ആചാര്യൻ പരാമർശിച്ചിട്ടുണ്ടോ എന്നു നിർണ്ണയിക്കുവാൻ തരമില്ല. ലീലാതിലകത്തിൽ ഇരുപത്തേഴ് അർത്ഥാലങ്കാരങ്ങളെ മാത്രമേ സ്പർശിച്ചിട്ടുള്ളു എന്നു മുൻപു നിർദ്ദേശിച്ചുവല്ലോ. രൂപകം, ഉൽപ്രേക്ഷ, അതിശയോക്തി മുതലായ ചില അലങ്കാരങ്ങളെ സപ്രഭേദമായാണ് പ്രതിപാദിക്കുന്നത്.

കാലം

ആചാര്യൻ അജ്ഞാതനാമാവാണ്. കാലത്തെപ്പറ്റി ഖണ്ഡിച്ച് ഒന്നും പറയുവാൻ നിർവാഹമില്ല. രവിവർമ്മ മഹാരാജാവിനെപ്പറ്റി ഇരുപതോളം ശ്ലോകങ്ങൾ അവിടവിടെയായി ഉദ്ധരിച്ചു ചേർത്തിട്ടുണ്ട്. എല്ലാം സംസ്കൃതശ്ലോകങ്ങളാണ്. ‘നൃപരാജ’ എന്ന് അദ്ദേഹത്തെ ഒരു ഘട്ടത്തിൽ അഭിസംബോധനം ചെയ്തിരിക്കുന്നതു നോക്കുമ്പോൾ രാജരാജപരമായി ഒരു ശ്ലോകം കാണുന്നതും അദ്ദേഹത്തെപ്പറ്റിയാണെന്ന് അനുമാനിക്കാം. ആ മഹാരാജാവിനെ പ്രശസ്തനായ ഒരു യോദ്ധാവായും വിദ്വൽപ്രിയനായും വിതരണശീലനായുമാണ് ആ ശ്ലോകങ്ങളിൽ പ്രകീർത്തനം ചെയ്തിട്ടുള്ളത്. മാതൃക കാണിക്കുവാൻ അവയിൽനിന്ന് അഞ്ചെണ്ണം ഉദ്ധരിക്കട്ടെ.

> “രവിവർമ്മനരേന്ദ്രപാലിതാനാ-
> മനുകൂലാഃ പരിപന്ഥിനോ ജനാനാം;
> രവിവർമ്മനരേന്ദ്രവൈരഭാജാ-
> മനുകൂലാഃ പരിപന്ഥിനോ ജനാനാം.” (ലാടാനുപ്രാസം)

> “ഗുണൈർല്ലോകോത്തരൈരെസ്തൈസ്തൈഃ കീർത്തിം
> വിതനുതേതരാം,
> രവിവർമ്മമഹീപാല! ഭവാനിവ ഭവാൻ പ്രഭോ!”
> (അനന്വയം)

> “കല്പദ്രുമഃ കിമയമാശ്രിതമർത്ത്യലോകഃ,
> ക്രീഡാഗൃഹീതമധുരാകൃതിരങ്ഗജന്മാ,
> സാക്ഷാൽ പുരാരിരഥവേതി ഗുണൗഘശാലീ
> ഡോളായതേ ഹൃദി നൃണാം രവിവർമ്മഭൂപഃ” (സന്ദേഹം)

> “കഥയാപി വിലജ്ജതേ ഭവാൻ
> നിജയേതി വ്യഥയേവ ഗാഹതേ
> രവിവർമ്മമഹീപതേ! ഭവദ്-
> ഗുണസാർത്ഥസ്സകലോ ദിഗന്തരം.” (ഹേതൂൽപ്രേക്ഷ)

> “ആശ്ചര്യം രിപുസുദൃശാം സ്തനതടപതിതാഭിരശ്രുധാരാഭിഃ
> നിർവാതി ജ്വലിതമിദം രവിവർമ്മാനരേന്ദ്ര! തേ ഹൃദയം.”
> (അസങ്ഗതി)

ഈ ശ്ലോകങ്ങളെല്ലാം കൊല്ലത്തേ സങ്ഗ്രാമധീരരവിവർമ്മ ചക്രവർത്തിയെപ്പറ്റിയാണെങ്കിൽ ആചാര്യൻ കൊല്ലം ആറാം ശതകത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്നതായി സങ്കല്പിക്കാം. എന്നാൽ അതിനു തെളിവുപോരാതെയാണിരിക്കുന്നത്. രവിവർമ്മാവിനെക്കൂടാതെ, രാമവർമ്മാവെന്നൊരു മഹാരാജാവിനേയും കോഴിക്കോട്ടേ മാനവിക്രമനാമധേയനായ ഒരു സാമൂതിരിപ്പാടിനേയും പറ്റി ഈരണ്ടു ശ്ലോകങ്ങൾ കാണുന്നു. രാമവർമ്മാവിനെപ്പറ്റിയുള്ള ഒരു ശ്ലോകവും സാമൂതിരിയെപ്പറ്റിയുള്ള രണ്ടു ശ്ലോകങ്ങളും അടിയിൽ പകർത്താം.

> “ശ്രീരാമവർമ്മനൃപതൗ പരിപാതി മഹീതലം,
> വിഷാദീ മദനാരാതിർഗ്രഹാസ്സൽപഥലംഘിനഃ.”
> (പരിസംഖ്യ)

> “സർവേഷാമധിമസ്തകം ക്ഷിതിഭൃതാം വിന്യസ്തപാദസ്തമോ-
> നിഘ്നന്നാശ്രിതകൈടഭാന്തകപദസ്സമൃക്പ്രതാപോദയഃ
> നാളീകസ്മരണം തനോതി നിതരാം ജായാന്വിതോ
> യോന്വഹം;
> സോയം സമ്പ്രതി മാനവിക്രമ! ഭവാൻ ഭാസ്വാനിവ
> ഭ്രാജതേ.” (ശ്ലേഷം)

> “പാരാളും കല്പവൃക്ഷങ്ങളുമഹിതചകോരീദൃശാം കണ്ണനീരും
> മാരാഭാവേ രതിപ്പെൺകൊടി തടവിന താപത്തിനും
> ചാരുകീർത്തേ!
> ആറായീ വീര! വിശ്രാണനനിപുണതയും
> കെല്പമക്കാന്തിവായ്പും
> വേറാകാതേ പിറന്നോരളവു ഭുവി വിഭോ! വിക്രമക്ഷ്മാപതേ!
> നീ.” (ശ്ലേഷം)

ഈ മാനവിക്രമൻ ഏതുകാലത്തു ജീവിച്ചിരുന്നു എന്നും രാമവർമ്മാവ് ആരെന്നുപോലും നിശ്ചയമില്ല. ലീലാതിലകത്തിൽ ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുള്ള

> “അതിശയരമണീയം രാമതേവീകണാ; നിൻ
> വദനശശികളങ്കം കാന്തിനീരിൽക്കലങ്ങി”

എന്ന ശ്ലോകം അലങ്കാരസംക്ഷേപത്തിലും ഉദ്ധൃതമായിട്ടുണ്ട്.

> “ഉചിതമറിക മുന്നം നല്ലതല്ലായ്കിലെല്ലാ-
> മറിയുമവർകൾ ചൊന്നാൽക്കേൾക്കിലും നന്നു പിന്നെ”

എന്നും

> “വല്ലോരിലും മതിയിലുള്ള മുഴുത്ത സങ്ഗം
> നന്നല്ലപോൽ നളിനസുന്ദരി നമ്മളാർക്ക്”

എന്നുമുള്ള ശ്ലോകങ്ങൾ വൈശികതന്ത്രത്തിൽനിന്നു പകർത്തിയിരിക്കുന്നു. രാമതേവിക്കു പുറമെ, ചിത്രനീവി, കലാമണി, കെങ്കയമ്മ, രത്നവേണി, ഉത്രാടമാതു്, നാരണീനന്ദന, മാരചിന്താമണി, ലാവണ്യകേളി, രാമാമണി, മാരലേഖ, കലാവല്ലരി, പൂങ്കേതകി, എന്നിങ്ങനെ വേറേയും പല നായികമാരെപ്പറ്റിയുള്ള ചാടുശ്ലോകങ്ങളും കാണ്മാനുണ്ട്. ‘നിർമ്മാതുർന്നിരവദ്യശില്പരചനാ’ എന്ന ശ്ലോകം ഞാൻ അന്യത്ര ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

> “നക്ഷത്രാണാം നികായം ഗഗനമരതക-
> ത്തുമലർപ്പാലികായാ-
> മൊക്കക്കിഞ്ചിൽപ്പരത്തിപ്പരിചൊടിത സമാ-
> യാതി സന്ധ്യാ ദിനാന്തേ
> മൈക്കണ്ണാൾമൗലിമാലയ്ക്കിഹ മരതകമാ-
> ലയ്ക്കു മാലയ്ക്കു പൂവും
> കൈക്കൊണ്ടെൻതോഴ! ചന്തംതടവി വരുമിള-
> ന്തോഴിതാനെന്നപോലെ” (ഉപമ)

എന്നും

> “പ്രച്ഛന്നാത്മാ കിഴക്കേ മലയരികിലിരു-
> ന്നന്തിനേരം വരും പോ-
> ന്നച്ചെരെങ്ങും നടക്കു നഭസി നിജകരാ-
> ഗ്രേണ ജാഗ്രന്നിശായാം
>
> ഇച്ചന്ദ്രൻ ചന്ദ്രികേ! നിൻവദനരുചി തരം-
> കിട്ടുകിൽക്കട്ടുകൊൾവാ-
> നത്രേ തണ്ടുന്നതോർത്താൽ; കുടിലത ചിലനാൾ
> തത്ര കണ്ടീലയോ നീ?”

എന്നുമുള്ള ശ്ലോകങ്ങളും അശ്രുതപൂർവങ്ങളല്ല. തിരുവേക(ഗ)പ്പുറ‘ത്തമ്പുരാനെ’ (ദേവനെ) സ്തുതിക്കുന്നുണ്ട്. ആകെക്കൂടി സൂക്ഷ്മേക്ഷികയാ പരിശോധിക്കുമ്പോൾ ഗ്രന്ഥകാരന്റെ കാലം അവിജ്ഞേയമായിത്തന്നെ അവശേഷിക്കുന്നു എന്നു സമ്മതിക്കാതെ തരമില്ല. എന്നാൽ ഉദാഹൃതങ്ങളായ മണിപ്രവാളശ്ലോകങ്ങളുടെ പഴക്കത്തിൽനിന്ന് അലങ്കാരസംക്ഷേപത്തിന്റെ നിർമ്മിതി ക്രി. പി. പതിനഞ്ചാം ശതകത്തിനു പിന്നീടല്ലെന്നു സ്ഥാപിക്കുവാൻ സാധിക്കുന്നതാണ്.

രചനയുടെ മാതൃക

അനുപ്രാസത്തെ പരാമർശിക്കുന്ന ഒരു ഭാഗമാണ് താഴെ ഉദ്ധരിക്കുന്നത്.

> “അനേകവ്യഞ്ജനങ്ങൾക്കു സകൃൽസാമ്യമനേകധാ
> ഛേകാനുപ്രാസമെന്നാഹുർവൃത്ത്യനുപ്രാസമന്യഥാ;
> ഏകവ്യഞ്ജനസാദൃശ്യം നൈകസാദൃശ്യമേകധാ
> അനേകത്ര്യാദിസാദൃശ്യമിങ്ങിനേ മൂന്നു ജാതി സഃ.”

തത്ര ഛേകാനുപ്രാസോ യഥാ —

> “ഏണാങ്കചൂഡരമണീം, രമണീയപീന-
> ശ്രോണീനിരസ്തപുളിനാം, നളിനായതാക്ഷീം,
> വീണാധരാ, മധികബന്ധുരബന്ധുജീവ-
> ശോണാധരാ, മചലരാജസുതാമുപാസേ.”

അത്ര രമണീരമണീയ ഇതി രേഫ മകാര ണകാരാത്മകസ്യ വ്യഞ്ജനസമുദായസ്യ സകൃൽ സാദൃശ്യം; ഏവമേവാസ്യപുളിനാം നളിനായതാക്ഷീമിത്യത്ര. വീണാധരാം ശോണാധരാമിത്യത്ര ച വിദ്യമാനത്വാദനേകധാത്വം വ്യഞ്ജനഗ്രഹണം സ്വരസാമ്യ സ്യാനിയതത്വബോധനാർത്ഥം. യഥാ —

> “ആലോലബാലമുകുളേ ബകുളേ വിഹാരം
> കോലുന്ന കോലമുരികേ [3] വരികെന്നുപാന്തേ;
> ലീലാവനത്തിലിവിടെക്കമനീയശീലാ
> നീലാക്ഷിനീവിമലർമാതെഴുനള്ളിനാളോ?”

അത്ര പൂർവാർദ്ധേ ഛേകാനുപ്രാസഃ. ‘കോലുന്ന കോലമുരികേ’ ഇത്യത്ര ലകാരഗതസ്യ സ്വരസ്യ മാത്രാഭേദശ്ച. അനുപ്രാസ പ്രസ്താവേ കേവലസ്വരസാമ്യമകിഞ്ചിൽകരമേവ. യഥാ —

> “ഇത ദലയതി ചിത്തകാമ്യ യൂനാം
> മദനനയം വിദയം വിയോഗഭാജാം,
> മൃദുപവനവിധൂതചൂതവല്ലീ-
> കിസലയകത്രികകൊണ്ടു ചിത്രനീവീ.”

“അത്ര പ്രഥമപാദേ തകാരാദൗ ദ്വിതീയപാദേ മകരാദൗ ച വർണ്ണചതുഷ്ടയേ യദ്യപി കേവലമകാരാത്മകസ്യ സ്വരസ്യ സാമ്യം വിദ്യതേ, തഥാപി ന തദനുപ്രാസപ്രയോജകം. വിധൂതചൂവല്ലീത്യത്ര വ്യഞ്ജനസ്യാപി സാമ്യേ സ്ഫുടോ ഽനുപ്രാസഃ. കത്രികകൊണ്ടു ചിത്രനീവീത്യത്ര സ്വരസാമ്യം വിനാപിസ്ഫുട ഏവ.”

ഉദ്ധൃതമായ ഭാഗത്തിൽനിന്ന് ആചാര്യന്റെ വിവരണരീതി എത്ര വിശദവും വിശ്വതോമുഖവുമെന്നു മനസ്സിലാക്കാവുന്നതാണല്ലോ. നാലഞ്ചു നല്ല മണിപ്രവാളശ്ലോകങ്ങൾകൂടി എടുത്തു കാണിക്കാതെ മുന്നോട്ടു പോകുവാൻ മനസ്സു വരുന്നില്ല.

> “മൺമേലുന്മേഷിവെണ്മാലതിമലരിൽ നില-
> ച്ചമ്പിലച്ചമ്പകൌഘം
> തന്മേൽ മേന്മേലുരുമ്മി, പ്പരമുലകിൽ വിത-
> ച്ചാമ്പൽതൻ പൂമ്പരാഗാൻ,
> കമ്രേ നമ്രേ നവാമ്രേ തടവി വടിവിനോ-
> ടാഗതാനന്തിനേരം
> മമ്മാ! രമ്യാങ്ഗി! സമ്മാനയ മലയസമീ-
> രാങ്കുരാൻ കെങ്കയമ്മേ” (അനുപ്രാസം)

> “കരകലിതകുരങ്ഗം, കണ്ണിലത്യന്തപിങ്ഗം,
> ചികുരഭരിതഗങ്ഗം, ചീർത്ത കാരുണ്യരങ്ഗം.
> പരികലിതഭുജങ്ഗം, പർവതാപത്യസങ്ഗം,
> മരുവുക ഹൃദി തുങ്ഗം, മാമകേ ശൈവമങ്ഗം”
> (അനുപ്രാസം)

> “സിന്ദൂരം നീരസം; ചെന്തളിർ നിറമഴിയും;
> കിംശുകം ഗന്ധഹീനം;
> ബംബം കയ്ക്കും; കഠോരം പവഴമണി; ജപാ-
> പുഷ്പമോ വാട്ടമല്ലോ;
> സന്ധ്യാമേഘം പൊടിച്ചിട്ടമൃതിലതു കുഴ-
> ച്ചിട്ടുരുട്ടി ക്രമത്താൽ
> നീട്ടിക്കല്പിച്ചിതെന്നേ കരുതുവിതധരം
> നാരണീനന്ദനായാഃ” (സ്വരൂപോൽപ്രേക്ഷ)

“നിർമ്മായപ്രണയം നിറഞ്ഞുവഴിയുംപോലേകപോലേ തെളിഞ്ഞുന്മീലൽപുളകാങ്കുരാണി, ചൊരിയും ധമ്മില്ലമാലാനി, തേ,

> “മമ്മാ! മന്മഥതാണ്ഡവാനി മകളേ! ഞാൻ കണ്ടുതാവൂമന-
> സ്സമ്മോഹേന മയങ്ങിമാകുമവലോകാന്താനി,
> കാന്താമണീ!”
>
> (ഇവിടെ ധർമ്മോൽപ്രേക്ഷയില്ല)

> “എങ്ങും നിർമ്മായ ചെമ്മേചിലപുളക, മയ-
> ച്ചഞ്ചിതം പൂന്തുകിൽച്ചാർ-
> ത്തങ്ങ്ഗൈരങ്ഗാനി മേളിച്ചയി! തവ ശിഥിലീ-
> കൃത്യ നീവീനിബന്ധം,
> പൊങ്ങും പോർകൊങ്കതന്മേലിഴുകിന കളഭ-
> ച്ചാർത്തഴിക്കിന്ന തെക്കൻ-
> ഗങ്ഗാപൂരം പിറന്നോരളവു ബത! പിറ-
> ന്നീല പൂങ്കേതകീ ഞാൻ.” (സമാസോക്തി)

ചെറുതാണെങ്കിലും അത്യന്തം ആകർഷകമായ ഒരു അലങ്കാര നിബന്ധമാണ് പ്രസ്തുത കൃതി എന്നു സമഷ്ടിയായി പറയാം. അതു ഭാഷയ്ക്കു സമ്മാനിച്ച പണ്ഡിതപ്രവേകനേയും നാം ഹൃദയപൂർവ്വമായി അനുമോദിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

---

3. മുരിക്=ദേവത.

പിൻകുറിപ്പ്

- സായാഹ്ന പുറത്തിറക്കുന്ന ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകൾ വായിക്കുവാനായി ഒരിക്കലും ഒരു കമ്പ്യൂട്ടറോ ഡെസ്ക്ടോപ് ആപ്ലിക്കേഷനുകളോ ആവശ്യമില്ല. ആധുനിക മനുഷ്യന്റെ സന്തതസഹചാരിയായ സ്മാർട്ട് ഫോണുകളുടെ സ്ക്രീനിൽ തന്നെ വായിക്കുവാൻ തക്ക രീതിയിലാണ് ഈ പിഡിഎഫുകൾ വിന്യസിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഫോണിന്റെ വീതിക്കു നിജപ്പെടുത്തിയ രീതിയിലാണ് മാർജിനുകൾ ചിട്ടപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത്.
- പിഡിഎഫ് പ്രമാണങ്ങൾ വായിക്കുവാനുള്ള പ്രയോഗങ്ങൾ എല്ലാതരം സ്മാർട്ട്ഫോണുകളിലും ഇന്നു ലഭ്യമാണ്. എന്നിരിക്കിലും സൗജന്യമായി കിട്ടുന്ന അഡോബി അക്രോബാറ്റ് റീഡർ ആണ് ഇവയിൽ ഏറ്റവും മുന്തിയത്. അതുകൊണ്ട് അഡോബി റീഡർ ഇൻസ്റ്റാൾ ചെയ്യുകയും അതിൽ ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകൾ വായിക്കുകയും ചെയ്യുക.

ഉള്ളൂർ: കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 1

ഫോൺ പതിപ്പുകളുടെ കണ്ണികൾ

1. ഭാഷ
2. ദ്രാവിഡം
3. മലയാളഭാഷയുടെ ഉൽപത്തി
4. കേരളവും ആര്യസംസ്കാരവും
5. കേരളവും ചെന്തമിഴ് സാഹിത്യവും
6. പാട്ടും മണിപ്രവാളവും
7. സംസ്കൃതസാഹിത്യം
8. സംസ്കൃതസാഹിത്യം (തുടർച്ച)
9. സംസ്കൃതസാഹിത്യം (വീണ്ടും തുടർച്ച)
10. നാടോടിപ്പാട്ടുകൾ I
11. നാടോടിപ്പാട്ടുകൾ II
12. നാടോടിപ്പാട്ടുകൾ III
13. ഭാഷാകൃതികൾ (പദ്യം) I
14. മണിപ്രവാളകൃതികൾ
15. സംസ്കൃതകൃതികൾ
16. ഭാഷാകൃതികൾ – പദ്യം
17. മണിപ്രവാളകൃതികൾ II
18. ലീലാതിലകം
19. ചില ആനുഷങ്ഗിക വിഷയങ്ങൾ

വെബ് പതിപ്പ് കണ്ണികൾ

1. ഉള്ളൂർ: കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 1
2. ഉള്ളൂർ: കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 2
3. ഉള്ളൂർ: കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 3
4. ഉള്ളൂർ: കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 4
5. ഉള്ളൂർ: കേരളസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 5

സായാഹ്ന ഫൗണ്ടേഷൻ, ജഗതി, തിരുവനന്തപുരം 695014